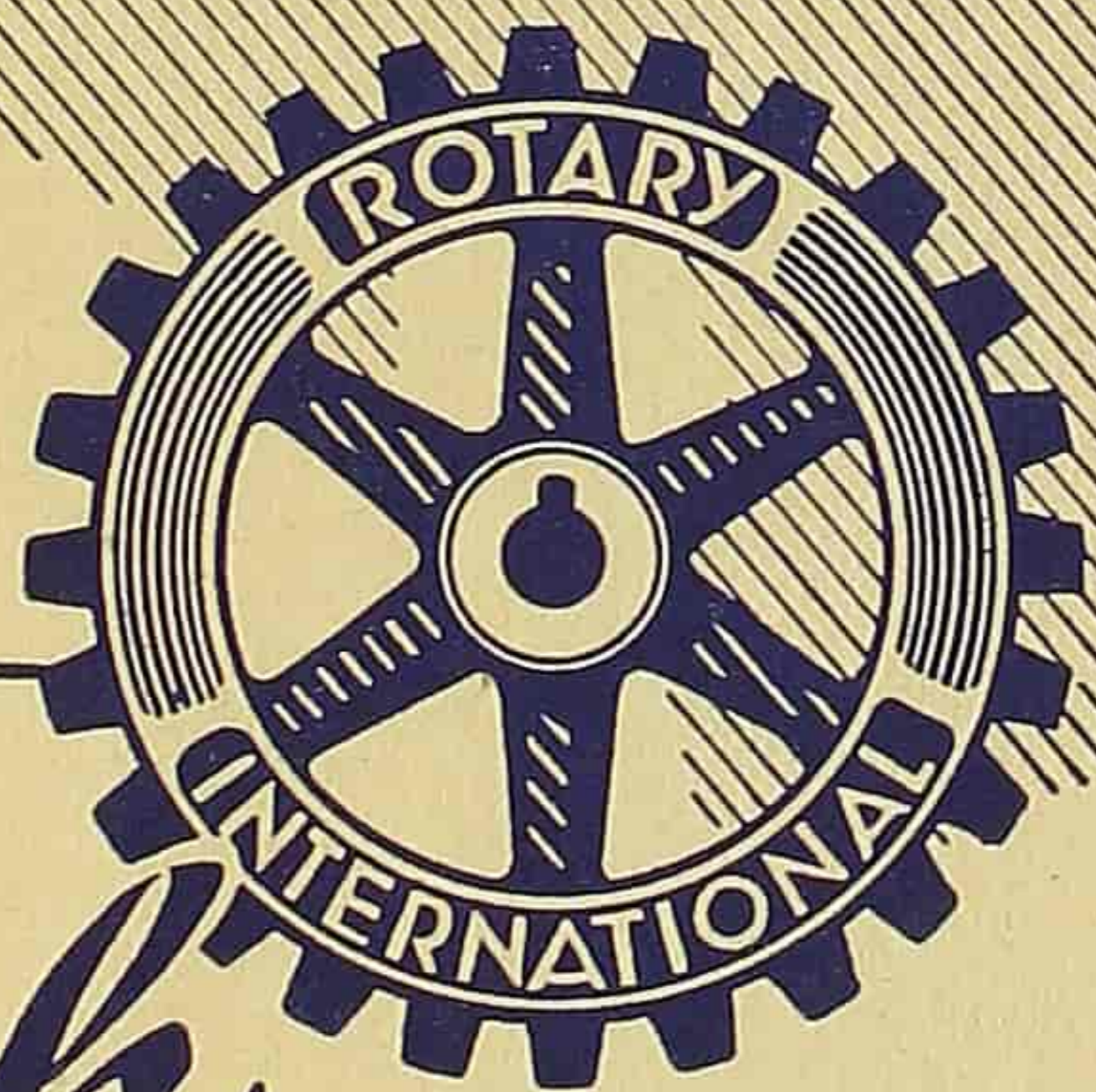

Poštarina plaćena u gotovu

Jugo-
slavenski
ROTAR

Sušak

Br. 7

Jugoslavenski Rotar

UREDNIK: Dr. VIKTOR RUŽIĆ
GUVERNER 77. DISTRIKTA
SUŠAK, PEĆINE 6b - TELEF. 4-94

IZLAZI SVAKOG 15-OG U MJE-
SECU - CIJENA GODIŠNJE
DINARA 144 BROJ DIN 12

GODINA VIII

15 I 1941

BROJ 7

ŠESTO MJESEČNO PISMO

Draga braćo Rotari!

U sredini smo rotarske godine. U toj prvoj polovini izgubili smo oko 70 članova. Zakon prirode istrgao je po gdjekojeg člana iz naše sredine — ostavili su nas tu možda baš oni najbolji, koji su bili i saradivali do zadnjeg časa sa nama. Veći pak broj članova istupio je iz klubova, jer su izgubili interes za rotarstvo. Iako žalimo tu pojavu, to ona ne smije da doprinese slabljenju našeg pokreta jer, kako je dobro kazao naš prvi guverner Edo Marković, istup takih članova znači rezanje suhih grana sa zdravog stabla.

Jedan klub jeste udruženje prijatelja, koje veže međusobno drugarstvo i koji treba da se prijatno osjećaju u klubu. Ako bilo koji član ne nalazi zadovoljstvo u njem, ne može mu nitko zamjeriti ako ga ostavi.

To naročito vrijedi za Rotary Clubove, koji su si postavili za cilj, da pored njegovanja iskrenog drugarstva pozitivno rade u smjeru naših rotarskih ciljeva, a ti ciljevi sadrže samo ono što svaki čestit čovjek kao društveno biće mora da drži kao svrhu svoga života.

Rotarstvo sigurno nije nikome od nas donijelo kakve koristi, jer po svojoj svrsi i sastavu ne može da donese — no donijelo nam je unutarne zadovoljstvo i proširenje kruga naših prijatelja, a to je i sve što od njega primamo.

Gledajmo naše redove učvrstiti što iskrenijim drugarstvom, a pribavimo rotarstvu opće poštovanje što intenzivnijim radom za dobrobit sredine u kojoj živimo, za dobro naroda i države kojoj pripadamo.

2. Prosječna frekvenca našeg distrikta u prvom polugodištu iznaša 67.70% a pojedini klubovi u tom razdoblju imaju slijedeću frekvencu:
- od 40—50% Banja Luka, Beograd, Novi Sad.
 - od 50—60% Bitolj, Skoplje, St. Kanjiža, Zagreb.
 - od 60—70% Brčko, Dubrovnik, Čuprija, Leskovac, Niš, Sarajevo, St. Bečej, Subotica, Sušak, Vel. Kikinda, Vukovar, Zemun.
 - od 70—80% Bačka Topola, Karlovac, Kranj, Ljubljana, Maribor, Osijek, Petrovgrad, Vinkovci, Vršac.
 - od 80—90% Pančevo, Slav. Brod, Sombor, Split, Šibenik, Varaždin.

3. Neki naši klubovi pali su po broju ispod onog minimuma od 15 članova koji je potreban za Rotary Club. Molim te klubove da nastoje u dogledno vrijeme povećati broj članova.

4. Posjetio sam u ovom mjesecu R. C. St. Bečej, St. Kanjiža, Velika Kikinda i Petrovgrad, te sam prigodom tog puta sudjelovao kod intercity meetinga koji su priredili u Subotici klubovi Bačka Topola, Sombor, Stara Kanjiža i Subotica.

5. Ovogodišnja konvencija R. I. održaje se ove godine u Denver-u, Colorado (USA) dne 15—20 juna.

6. U mjesecu decembru bila je prosječna frekvenca distrikta opet ispod 70%. Molim sve predsjednike da upozore svu braću da imadu redovito posjećivati sastanke.

Sa srdačnim rotarskim pozdravom

Dr. Viktor Ružić, guverner 77. distrikta R. I.

ISPRAVI U POPISU ČLANOVA

(prilog »Jugosl. rotara« br. 6)

Čuprija-Jagodina-Paraćin (str. 8 red. 15) treba dodati: **Svi se sastanci održavaju u 20 sati.**

Novi Sad: promijenjen je dan sastanka — umjesto petka održaje se srijedom.

Zemun: treba izmijeniti naslov rot. Čedomira Đorđevića, koji glasi Beograd, Metohiska ul. 50.

R. C. ZEMUN moli da se svu poštu za klub adresira: Dr. Mirko Balabušić, Novi Sad, pošt. fah 202.

ALKOHOLIZAM I NJEGOVE POSLEDICE

Dr. Andra Nikolić, R. C. Beograd

Hroničan alkoholizam jako je raširen u celome svetu, i predstavlja socijalno zlo o kome moraju voditi brigu ne samo lekari, pojedina društva, već i država. Cilj moga današnjega predavanja ne može biti da vam u celini iznesem pitanja alkoholizma, za koje bi mi trebalo mnogo više vremena, već da vam u kratko iznesem neke važnije strane toga pitanja. Ako pri tome prekoračim vreme uobičajeno za ovakva predavanja, molim da me s obzirom na važnost teme, izvinite.

Većina ljudi nisu u stanju da popiju više nego što podnose, jer pri tome oseće izvesne neugodnosti i teškoće koje ih sprečavaju da dalje piju, dok pravi alkoholičari mogu uvek više da popiju nego što bi mogli da podnesu, ta ih količina opija, ali oni piju i dalje, i uopšte neznaju kada je dosta.

Prema tome mogli bismo u pogledu alkoholičara dati sledeću definiciju: »alkoholičar je onaj koji po navici više pije nego što podnosi« ili što je još tačnije »koji MOŽE više da popije nego što podnosi«.

Koja je količina alkohola potrebna da dovede do bolesnoga stanja, individualno je i mnogo zavisi od lične dispozicije. Može se u opšte reći da onaj, koji se od male količine opije, retko će postati alkoholičar, isto tako i onaj, koji u glavnom umereno živi, pa se koji put u godini i preko običaja opije. Ali onaj koji redovno pije, i to u velikoj količini, taj je u opasnosti da oboli od hroničnoga alkoholizma, pa makar da nije nikada bio pijan.

Sa lekarskoga gledišta u pogledu alkoholizma, izvesni autori postavljaju sledeću definiciju: »Za alkoholičara smatramo onoga, koji pijući alkoholna pića, škodi sebi ili svojoj porodici, a pri tome ne uviđa to, ili nema snagu ili volju da se u tome pravcu popravi.«

Isto tako sa lekarskoga gledišta morao bi se smatrati za alkoholičara onaj, koji pokazuje telesne znake tipične za hroničan alkoholizam kao što su na primer obojenja jetre, bubrega, drhtanje u rukama. Ne sme se smetnuti s uma da merilo za štetno dejstvo alkohola nije količina uzetoga alkohola, već njegova reakcija na organizam. Davanje alkohola maloj deci štetno je u svakome slučaju.

Uzroci koji vode alkoholizmu razni su. Neki navode rđavo društvo, drugi navode brige za egzistenciju i razne nesreće, koje ih teraju da u piću traže lek i zaborav. Ima ljudi koji se odaju piću iz ništavnih razloga. To su ljudi sa urođenom slabom voljom koji lako podležu ovome zlu, premda ima i ljudi sa jakom voljom koji uobražavaju da sve mogu, pa preteruju u piću. No ima ljudi kod kojih postoji patološki nagon za pićem o čemu će docnije opširnije govoriti.

Nije tačno mišljenje antialkoholičara da prisustvo alkohola stvara pijance. Ima toliko ljudi koji imaju pune podrume vina, kao i toliko trgovaca vinom, koji nisu alkoholičari. U mnogim slučajevima razni običaji kao slave, praznici, daće, berbe, razni skupovi i t. d. vode alkoholizmu.

Na našu sramotu da napomenem, da kod nas postoji i dan za bekrije (čisti ponedeljak), kada se u izvesnim krčmama sakupljaju notorne pijanice i javno nadmeću ko će više da popije, i da u piću druge obori pod sto, te da bude krunisan kao najveća bekrija. Pri ovakvim utakmicama dešavaju se i smrtni slučajevi. Što je još žalosnije, ni vlasti se tome ne protive, a novine iznoseći sliku pobedioca nadugačko o tome pišu, kao o kakvoj interesantnoj senzaciji, a ne poroku koji bi trebalo žigosati.

Ima ljudi koji cele nedelje ništa ne piju, ali se onda pri izlazu redovno napiju. I ako kod ovakvih ljudi još ne nalazimo patološke promene karakteristične za hroničan alkoholizam, ipak oni se imaju smatrati kao sklone pijanstvu. Među njima su mnogi sa slabom voljom, i koji za ljubav društva lako mogu postati hronični alkoholičari.

Ima ljudi koji za sebe kažu da ne piju mnogo. Zaista oni na jednom mestu ne popiju mnogo ali zato u kratkom vremenu obidu više krčma i bife-a, svuda popiju po čašicu-dve, što ih u samoj stvari karakteriše kao prave alkoholičare, koji ne mogu da se odupru svome bolesnom nagonu. Takvi ljudi i ne vole da zasednu za sto. Oni stojeći ili naslonjeni na bure ili tezgu ispiju svoju porciju, i idu dalje.

Među hroničnim alkoholičarima vrlo često nalazimo ljude koji pri piću izbegavaju društvo i piju u samoći — t. zv. solotrinker. To su mahom inteligentniji ljudi, koji se ženiraju da sede za istim stolom sa običnim pijanicama, i koji u njihovom pijanom razgovoru ne nalaze uživanja, ili koji uviđaju rđavu stranu svoga poroka, pa se povlače u usamljenost, da bi se od sveta sakrili.

Većina alkoholičara, iako mogu mnogo da popiju, ipak već posle nekoliko čaša pokazuju znake da ih je piće uhvatilo.

Od ovih pravih alkoholičara razlikuju se ljudi koji po navici redovno piju; t. zv. gevonhajtrinker. To su ljudi koji piju, čak i mnogo piju, ali se ne opijaju, niti pokazuju duševne promene koje nalazimo kod hroničnih alkoholičara. No to ne znači da se i oni ne mogu opiti, niti da su izvan opasnosti da docnije obole od posledica alkoholizma. Samo što oni ni u pijanstvu ne izgube svoju fizionomiju i vlast nad sobom, dok kod pravoga pijanice alkohol zbriše sve što je vaspitanje i okolina dala i ostaje samo primitivan čovek.

Interesantno je kako je alkohol u stanju da degradira i niveliše pojedine ljude iz najboljih familija i najviših društvenih klasa, koji se za stolom u krčmi, ili u zavodima za smeštaj alkoholičara, vrlo brzo sprijatelje sa onima iz najnižih društvenih klasa.

Pored toga što usled hroničnog alkoholizma mogu da obole gotovo svi unutarjni organi a naročito stomak, jetra, bubrezi, srce i krvni sudovi, hroničan alkoholizam izaziva i izvesne psihičke promene, od kojih najviše padaju u oči etička degeneracija, otupelost za finija osećanja i ogrubelost u ponašanju i vladanju.

Inteligencija takođe opada, tako pamćenje počinje da slabi, a potom i moć rasuđivanja, što sve može da vodi do potpune alkoholične demencije. U afektivnoj sferi naročito se opaža bolesna razdražljivost, sa izlivom gneva, zbog čega ovakvi ljudi postaju opasni po svoju okolinu a naročito svoju porodicu.

Alkoholizam prestavlja i jedan od najvažnijih uzroka kriminaliteta, jer su u pijanom stanju moralne kočnice oslabljene, a razdražljivost povećana, usled čega dolazi do raznih ispada i delikata. Dugotrajna preterana upotreba alkoholnih pića u većini slučajeva vodi degenerisanju dotične ličnosti, kao i socijalnom propadanju nje i njene porodice.

Alkoholizam igra veliku ulogu pri nesrećnim slučajevima a naročito u saobraćaju. Prema raznim statistikama, gotovo u 40% nalazimo, da je kod okrivljenih alkohol u krvi povišen u toksičnoj meri. Ljudi sa 10% i više alkohola u krvi prestavljaju direktnu opasnost za saobraćaj, i pregled krvi na alkohol, daće nam najsigurniji dokaz, da li je dotični bio u treznom ili u napitom stanju.

Naročito su etički defekti karakteristični za hroničan alkoholizam. To promenjeno stanje ogleda se u bezobzirnom egoizmu i neosetljivosti prema porodici, u izbegavanju neprijatnosti života i traženju utočišta u piću. Da bi dobili novac za piće u stanju su da prodaju najpotrebnije kućevne stvari, kao i da proćerdaju celokupno imanje; da se ponize do najnižega stepena, da prevare, ukradu i da prose. Pri tome ne vode brigu o svome položaju, i što će drugi na to reći. Pijanicu se ništa ne tiče da li će njegova porodica imati hleba da jede, samo neka on ima za piće. Da bi dobio novac za piće u stanju je i svoju ženu da otera u nemoral.

Da bi opravdao svoju strast za pićem, njemu je kao izgovor dobra svaka laž. Svoju će ženu da okrivi za nemoral, pa makar ona bila najmoralnija, to isto je u stanju da učini i za svoju decu. Pri tome ništa mu u kući ne valja, grdi na sve i ne preza ni od batina prema svojim. Kad se dozna o njegovim nesrećnim kućevnim prilikama, on sebe pretstavlja kao žrtvu, i sve svaljuje na svoju porodicu. Dok se u svojoj kući ponaša kao pravi tiranin, dotle je u drugom društvu razgovoran, zabavlja se sa drugim ženama, čak im i poklone čini.

Etički defekat kod alkoholičara ne leži u gubitku etičkih osećanja u opšte, jer prema prilikama oni mogu biti nežni i osetljivi. Uzrok više leži u lakoj promenljivosti — labilnosti tih osećaja, a s druge strane što u afektu, kome su oni jako podložni, moralne kočnice nedostaju. Tako alkoholičar može gorko da plače nad propašću svojih poslova, i nesreći koju je time naneo svojoj porodici, ali četvrt sata posle toga, može bezbrižno i veselo da sedi pri čaši vina, a docnije da isprebija svoju ženu ni krivu ni dužnu.

U prilog te labilnosti osećaja navešću vam primer iz literature, gde neki alkoholičar priredi na igranci nekoj devojci scenu ljubomore, kad ga ona zbog toga napusti, on se u očajanju obesi, ali skinut sa konopca, nastavi ponovo da igra.

Da bi alkoholičar svoju strast za pićem pred drugima opravdao, on za sebe kaže da ima potrebu i pravo da pije. Potrebu, jer inače ne bi mogao da radi, a pravo jer je čovek, jer mora i on da ima neko zadovoljstvo, i jer zarađuje, makar u stvari ne zarađivao. Razloga za piće ima uvek: kočijaš mora da se zagreje čašicom rakije, ložičar da rashladi grlo pivom, mlinar da spere prašinu iz usta i grla, i t. d.

Žene alkoholičari ne razlikuju se mnogo od muškaraca, ipak su one ređi slučajevi. One su mnogo zatvorenije prema okolini i ne priznaju da piju, čak kad se i na delu uhvate, dok se muškarci obično ne kriju, a po nekad čak i hvale.

Pod dejstvom alkohola u početku je seksualna nadražljivost povećana, zbog čega, kao i zbog umanjenoga osećaja odgovornosti, nalazimo da su brakovi alkoholičara bogati decom. Docnije, usled štetnog dejstva alkohola, smanjuje se potencija, dok seksualna nadražljivost — libido — ostaje pojačana, što prestavlja osnovu za ljubomoru koja je tako česta kod pijanica, i koja se može popeti do tolikoga stepena da pretstavlja pravu psihozu t. z. v. l u d i l o l j u b o m o r e.

Iz potpuno beznačajnih razloga alkoholičar zaključuje na ženino neverstvo, optužuje za brakolomstvo sa stranim ljudima, poznanicima, prijateljima, pa čak i sa rođenom decom. Zbog toga bije ženu, preti razvodom čak i ubistvom. Ovakve pijanice bezuslovno treba internirati kao opasne po život okoline.

Samo po sebi, svako pijanstvo pretstavlja bolesno stanje, koje nemam potrebe da ovde opisujem, jer je verovatno svima vama dobro poznato. Ali pored ovoga običnoga, tako reći fiziološkoga pijanstva, postoji još jedno drugo pijanstvo, t. z. v. p a t o l o š k o p i j a n s t v o, koje je manje poznato, i na koje bih hteo da vam skrenem pažnju.

Pod patološkim pijanstvom razumemo bolesno stanje, koje nastupa posle izvesne, relativno male količine alkohola, pri čemu se javlja jaka uzbuđenost i izvesna duševna pomračenost (Dämmerzustand) usled čega dotična ličnost nije svesna prave situacije i svojih dela. Jedna ili dve

čaje vina ili piva, u stanju su da izazovu to stanje. Tako, bez ijednoga znaka pijanstva, kao što su zaplitanje jezikom ili povodenje u hod, odjednom, dotle potpuno normalno lice, prelazi u brutalan napad, razbija i lomi sve što mu pod ruku dođe. Ovo stanje može da se odigra u kratkom vremenu od jedne minute, većinom pak traje duže i po nekoliko sati. Gotovo uvek ono se završava dubokim snom, iz koga se dotična ličnost probudi sa potpunim zaboravom šta se pre toga odigravalo.

Ima ljudi koji jedan jedini put u životu od toga obole, kod onih pak kod kojih se to ponavlja, napadi su uvek slične prirode.

Uzrok ovakvim pojavama poglavito leži u naslednom opterećenju od strane roditelja, gde nalazimo alkoholizam, epilepsiju ili psihopatsku konstituciju; po nekad zadobivene kontuzije glave i mozga mogu docnije biti uzrok ovakvom stanju. Iskustvo uči da dotične ličnosti ne reaguju pri svakom uzimanju alkohola na taj način. Izgleda da su potrebni još neki izazivajući momenti kao na primer: jaka uzbuđenja, velika toplota ili hladnoća, dalje pojave koje organizam slabe kao: glad, fizički zamor, gubitak krvi.

Patološko pijanstvo ne sme se mešati sa običnom intolerancijom — nepodnošljivošću prema alkoholu. Naime, ima ljudi koji se posle jedne do dve čaje vina odmah opiju, samo njihovo pijanstvo ne pokazuje znake napred opisanoga patološkog pijanstva, već ima oblik običnoga pijanstva. Tu umanjenu podnošljivost obično nalazimo kod epileptičara, maloumnih, i degenerika.

Još na jednu interesantnu formu alkoholičara hteo bih da vam skrenem pažnju, na t. zv. *dipsomane* ili *kvartaltrinkere*. To su ljudi koji obično ne piju, ili piju umereno. Oni ne pokazuju psihičke promene koje obično nalazimo kod hroničnih alkoholičara, brinu se za svoju porodicu, a po neki uživaju opšte poštovanje. Žeđ za pićem kod njih se pojavljuje povremeno, u nastupu. Obično pre toga bivaju razdražljivi, rđavo spavaju, imaju osećaj neke strašne nelagodnosti i straha. Poneki u ovome stadijumu predosete napad, i potraže sklonište u kakvom sanatorijumu. Drugi pak, pod uplivom nesavladivoga nagona ka piću, piju sve što im do ruku dođe: pivo, vino a ponajviše rakiju i koncentrisana pića; u nedostatku ovih čak etar, špiritus, gas i benzin. U prkos skoro neverovatnoj količini koja je popivena, alkohol ne izaziva pijanstvo. Pojedini, kod kojih postoji osećaj stida, piju kod svoje kuće, ili idu u zabačene krčme, gde ih niko ne poznaje, drugi se ne obziru na to, već idu od krčme do krčme, pijuci do poslednje pare, u nedostatku novca prodaju kaput, sat ili što imaju pri sebi. Žene iz uglednih porodica u stanju su da se prostituišu za čašicu rakije.

Za vreme tih nastupa, ovakvi bolesnici često dolaze do najčudnijih ekscesa, lutanja i seksualnih delikata, zbog čega dopadnu i zatvora. To bolesno stanje traje dva do osam dana, ređe duže, posle čega nastupa dubok san, iz koga se bolesnik probudi, za stolom u nekoj krčmi, jarku ili policiji, neznajući kako je tamo došao, i šta se sve s njime za to vreme zbivalo.

Glavni uzrok ovakvim oboljenjima leži takođe u bolesnoj naslednoj konstituciji, a po nekad i povrede mozga usled pada i udara, mogu izazvati isto stanje.

Najzad hroničan alkoholizam može imati za posledicu i prava duševna oboljenja, od kojih ću vam zbog kratkoće vremena, izneti samo jedno kao najvažnije, a to je delirijum tremens.

On se razvija isključivo na bazi hron. alkoholizma i to naročito kod onih koji piju teža koncentrisana pića kao: rakiju, konjak, rum. Jedno jedino pijanstvo, ma kako jako bilo, nikada ne izaziva delirijum tremens. Ali kod hroničnih pijanica potrebni su izvesni momenti kao povod za izazivanje delirijuma. Ponajčešće su to akutna oboljenja sa povišenom temperaturom, kao zapaljenje pluća, ili influenza. Delirijum obično nastupa iznenada, noću, sa raznovrsnim vizijama. Obično su to sitne male životinje kao: miševi, bube, zmije, sve u stalnom živom pokretu, koje bolesnik i na svome telu oseća i od kojih se brani. Po nekad su to i veće životinje kao: konji, kamile, lavovi, čas u prirodnoj veličini, čas sitne i umanjene. Ponekad životinje koje u opšte ne postoje, i u raznim fantastičnim kombinacijama. Pri tome bolesnik gubi osećaj stvarnosti, prozor drži za vrata, sobni zid izgleda mu kao poljana, i u tome leži opasnost da iskoči kroz prozor, ili da svom snagom naleti glavom o zid misleći da juri u polje, i na taj način nanese sebi smrtonosne povrede.

Ponašanje ovakvih bolesnika karakteristično je, stalno su zaposleni, pod uticajem svojih vizija hvataju miševe i bube oko sebe, iz usta vade zamišljene konce i namotavaju ih u klupče. Njihove radnje često uzimaju oblik njihovog ranijeg zaposlenja, tako šnajder stalno nešto kroji i šije, kočijaš timari konje i zamišlja da je na boku svojih kola i tera konje, kafedžija je zaposlen oko služenja gostiju i t. d.

Od telesnih simptoma naročito je karakteristično drhtanje ruku i jezika, zbog čega je bolest i dobila ime tremens, osim toga jako znojenje i povišena temperatura, koja i bez komplikacija može da se penje do 40° C.

Celo to bolesno stanje traje dva do pet dana, retko kad duže, i obično se završava dubokim višerasovnim snom, iz koga se bolesnik probudi oslobođen svojih bolesnih vizija. Sećanje na iste ostaje očuvano.

Većina alkoholičara mogu da se izleče, naročito ako telesne i duševne promene nisu velike. Ako su pak nastupile organske promene u mozgu u vidu demencije (zbog atrofije mozga) ili su pak u pogledu etičkom toliko propali, da i ne uviđaju svoju bedu, onda je svaki pokušaj izlečenja uzaludan. Smrt nastupa kao direktna posledica promena u organima koju je izazvao alkoholizam, ili usled neke druge interkurentne bolesti. Neki izvrše samoubistvo u afektu, ili teškoj depresiji, a izvesan mali broj vegetira u kakvom azilu ili duševnoj bolnici.

Štetno dejstvo alkohola pogoršava se i time što se kombinuje sa nikotinom, jer su većina alkoholičara veliki pušači, i što se on obično pije u nezdravoj atmosferi nehigijenskih lokala. Najzad, štetno dejstvo pojačava i okolnost, što se alkoholičari nedovoljno hrane, i većinom jedu samo ono, što otvara apetit za pićem.

U pogledu lečenja hroničnih alkoholičara, višestoletna iskustva su dokazala da se umeravanjem u piću ne mogu postići nikakvi rezultati. Naprotiv, samo potpuna apstinencija može dovesti cilju. Osim toga, uporedo sa time, potrebno je vaspitanje i jačanje karaktera. To se sve najbolje može postići u naročito za to udešenim

sanatorijumima, pod uslovom i obavezom, da tamo ostanu najmanje godinu dana. U takve zavode ne bi trebalo primati alkoholičare koji su u tolikoj meri propali, da je izlečenje nemoguće, jer oni škode lečenju onih koji su izlečivi. Njih treba slati u duševne bolnice. No pri tome često nalazimo na otpor familije pod prigovorom: »pa čovek nije lud da ga treba zatvoriti u ludnicu, gde međ luđacima može i on poludeti«, ili, »dajte mu drugu mogućnost, da se pokuša da li se može izlečiti«.

Zaista najbolje bi bilo, da bi se i za ovakve, beznadežne bolesnike, stvorili zasebni zavodi samo za njih, gde bi se pod stalnom apstinencijom i vaspitanjem, možda neki kao popravljeni mogli vratiti društvu.

Samo u vaspitanju širokih masa nalazi se najbolje sredstvo protiv alkohola u čemu lekari imaju vidnu ulogu.

Uopšte uzev, borba treba da se u glavnom vodi ne toliko protiv upotrebe, već zloupotrebe alkohola, kao i protiv onih društvenih običaja, koji navode na piće. Omladinu treba poučavati da ima dužnost da bude zdrava, i da alkohol umanjuje sportsku vrednost.

Govori se da izvesni ljudi pod uplivom veće količine alkohola stvaraju velika dela. Tu pre može biti reči o inspiraciji, a ne o stvaranju, za koje je potrebno trezveno logično mišljenje, koje stalna upotreba alkohola može samo da slabi.

Prema statističkim podacima kod nas, nalazimo da je alkoholizam najjači u Slovenačkoj, potom u Bosni i Hercegovini, a najslabiji u Južnoj Srbiji. U prilog trezvenosti našega življa iz Južne Srbije govori i ta okolnost, da pored jako razvijene kulture opijuma u tim krajevima nema opijumomana.

U pogledu socijalnom preduzimate su protiv alkoholizma razne mere, koje ipak nisu dale željene rezultate. Tako prohibicija alkohola u Americi, nije dala onaj rezultat koji se od nje očekivao. Zašto? Zato što oni koji hoće da piju, i oni koji usled svoje bolesti moraju da piju, nađu ipak sretstava i načina da sebi pribave alkohol.

Ne leži samo u alkoholu uzrok da ima pijanica, već uzrok leži u činjenici da ima patoloških pijanica, t. j. ljudi koji ne mogu biti bez alkohola. Prema tome, sve mere prohibicije ne vrede za ovakve ljude. Oni će protiv svih mera i kazni, pa i po cenu života, ipak do njega doći. Prohibicija za njih, kao i za one koji bi hteli da piju, ima tu rđavu stranu, da su u nedostatku običnih pića primorani da piju koncentrisana, falsifikovana i štetna pića. Statistika je pokazala da se broj zločina posle prohibicije nije smanjio, nego čak uvećao. S druge strane, borba između švercera i državnih organa, odnela je više žrtava nego li sam alkohol.

Ipak izvesne mere morale bi se preduzeti u interesu društva, ako ne da se ovo socijalno zlo iskoreni, što je nemoguće, a ono da se svede na što manju meru. Izvesni autori predlažu sledeće mere:

1. da se po krčmama alkoholna pića ne prodaju na veresiju. Krčmar koji protiv ovoga radi izgubio bi svoju koncesiju, a ovakvi dugovi ne bi imali zakonskog oslonca.

2. Alkoholna pića trebalo bi visoko porezati da ne budu lako pristupačna, i da se smatraju kao luksuz.

3. Zavodi za lečenje od alkoholizma moraju imati strogu disciplinu, ne smeju biti luksuzni, i njihovi pitomci moraju se upotrebljavati na oštar rad, naročito oni koji po drugi put dolaze na lečenje.

4. Dobro smišljena i dobro izvedena propaganda i prosvetovanje može dosta doprineti sprečavanju širenja alkoholizma, i

5. alkoholičarima trebalo bi zabraniti stupanje u brak.

Ova poslednja mera potrebna je naročito s toga, jer alkoholizam roditelja često kod dece ima za posledicu epilepsiju, slaboumnost i psihopatsku konstituciju.

* * *

Na kraju dopustite mi, draga braćo, samo još nekoliko reči kao zaključak.

Današnjim predavanjem hteo sam da vas upoznam sa štetnim dejstvom alkohola. Meni nije bila namera da vas time preobratim u apstinate, niti je to vama potrebno.

Po mome shvatanju, potpuna apstinencija, a ne umerenost, potrebna je samo pravim alkoholičarima i onima koji su tome skloni, ili na putu da to postanu. Bez svake sumnje da onaj koji nikakav alkohol ne uzima, sigurno neće oboleti od alkoholizma, ali ni onaj koji umereno pije, takođe neće oboleti. No i kad bi hteli, u praksi je nemoguće učiniti ceo svet apstinentom. Prema tome u borbi protiv alkoholizma najbolje i najefikasnije sretstvo ipak leži u poučavanju i vaspitanju širokih društvenih slojeva. Već samo iznošenje štetnih posledica dejstvuje vaspitno za veliku većinu normalnih ljudi. Patološkim pijanicama, koji u sebi nose bolestan nagon da moraju da piju, ne pomažu nikakva zaricanja. Od njih se društvo mora braniti na drugi način — izolovanjem.

Ali nije samo alkohol, koji vodi do bolesnoga stanja, pri preteranom uzimanju. I druga, za ishranu organizma neophodno potrebna sretstva, mogu izazvati bolesno stanje, ako ih u preteranoj količini uzimamo. Niko neće zbog toga narediti potpunu apstinenciju tih srestava, već samo umerenost. To isto važi i za alkohol. Osim toga alkohol nije samo opojno sretstvo, već i sretstvo za uživanje, kao i mnoga druga kojima čovek pričinjava sebi zadovoljstvo, uzimajući ih u umerenim količinama. Što se ponekad u tim uživanjima može i preterati, to još ne znači da se po svaku cenu treba njih odreći.

Čovek može preterati ne samo u piću i raznim uživanjima, već i u jelu, radu, sportu i drugom, ali vaspitanje i poučavanje može tu biti od koristi. I najbolje higijenske mere i zabrane nisu dovoljne, ako se svet ne vaspita u tome pravcu, da uvidi korisnost i štetnost pojedinih stvari.

Bez sumnje da ima izvesnih poziva, gde se za vreme službe mora tražiti potpuna trezvenost, kao na primer u železničkom saobraćaju, i saobraćaju u opšte, bilo na suvu, vodi ili vazduhu; dalje u službi na raznim odgovornim mestima, ali izvan tih dužnosti, u časovima odmora, čaša dobroga pića, popivena u prijatnoj sredini, sigurno da nije nikakav otrov, koga se treba odreći po svaku cenu, već jedno od srestava za uživanje i raspoloženje.

Odreći se jednoga uživanja u slučaju potrebe — razumno je. Odreći se pak bez potrebe — izlišno je. Jaka volja potrebna je i pri odricanju kao i pri umerenosti bez odricanja. Fanatizam u borbi dobar je, ali izvan borbe nije potreban. Sigurno da je vegeterijanstvo u izvesnim slučajevima korisno, ali postaviti ga kao životni princip, nepotrebno je. Uopšte sve što je suvišno, štetno je, pa i suvišno i nepotrebno ograničenje, štetno je, jer ono lišava čoveka mnogih zadovoljstava koja su u svakodnevnom teškom životu ipak potrebna.

Po mome mišljenju, u pogledu alkohola, postoji bitna razlika između normalnoga čoveka i pijanice, jer normalan čovek želi da pićem ulepša sebi stvarnost, kojoj je on dorastao, dok pijanica mora da pije, da bi sebe sakrio od stvarnosti, kojoj nije dorastao. Držim, da se moji lekarski pogledi na alkoholizam ne mogu od strane apstinenata tumačiti kao ličan oportunistički, već da oni proizilaze iz suštine stvari, kao i činjenica koje sam u ovom predavanju izneo.

Radovaću se ako se i vi samnom složite.

O AUTARKIJI

Predavanje dra Valdemara Lunačka, R. C. Zagreb

Problem se autarkije u posljednjem vremenu postavlja u prvi red svih ekonomskih diskusija u teoriji i praksi. Autarkija ima postati ekonomskim sistemom, koji će zamijeniti dosad prakticirani sistem svjetskog gospodarstva. Na mjesto dosadanje tako reći funkcionalne povezanosti svih tržišta i proizvodnih područja svijeta ima stupiti podvojenost odnosno relativna samostalnost pojedinih autarkijski uređenih privrednih područja. Autarkijom se imaju ostvariti i zaštititi ekonomski i politički interesi nacionalnih zajednica i time eliminirati štete, koje su te nacionalne zajednice pretrpjele primjenom sistema manje više slobodne međunarodne izmjene dobara, koji je podređivao ili mogao podrediti nacionalne privredne interese internacionalnim interesima odnosno imperijalističkim i monopolističkim tendencijama ekonomski najjačih država i naroda. Pokušat ćemo, da ukratko prikažemo pojam autarkije i da odredimo, što se od nje može očekivati, a napose koji se pozitivni i negativni rezultati mogu očekivati od primjene autarkijskog sistema raznih oblika.

Grčka riječ autarkija znači samosvojnost, neovisnost pojedinca od svega onoga što je izvan njega samoga. Pojam je na oko vrlo jednostavan, no njegova ekonomska interpretacija već nije nipošto jednostavna. U ekonomskom je smislu pojam autarkije samo onda vrlo jednostavan kad mislimo na apsolutnu autarkiju t. j. kad bismo se mogli vratiti na periodu potpuno primitivnog zatvorenog pučkog gospodarstva, u kojem su se sve gospodarske potrebe pojedinca ili porodice namirivale radom u vlastitom kućanstvu. Znamo, da je danas cijeli civilizirani svijet odavno prešao ovaj uski okvir patrijarhalnog načina života i da je diferencijacija potreba i diferencijacija potrebe stvorila gusto isprepletenu mrežu među-

sobne zavisnosti mnogih milijuna ljudi odnosno gospodarskih jedinica. Stoga je danas provediva jedino relativna autarkija. Prema tomu treba razlikovati razne oblike te relativne autarkije prema tome, koje se vrste gospodarskih potreba imaju namiriti u njenom okviru. Pored već spomenute apsolutne autarkije razlikuje švicarski ekonomista dr. Schorer tri skupine autarkijskih sistema.

U prvoj skupini koju Schorer naziva minimalnim oblikom autarkije ne smije nijedna grana industrije i poljoprivrede onih artikala, koji su neophodno potrebni za život, biti razvijena u većem opsegu nego li to odgovara vlastitim potrebama odnosno zemlje. Izuzetak je dopustiv samo kod onih proizvoda, za koje su uslovi proizvodnje naročito povoljni. U drugoj se skupini isto načelo primjenjuje ne samo na neophodno nužne proizvode već i na dio onih koji su samo korisni a nijesu neophodno potrebni, dok se u trećoj skupini načelo samosvojnosti ima ostvariti za namirenje svih neophodnih potreba kao i svih onih, koje su samo korisne. Prema tome u ovoj skupini samo one potrebe, koje predstavljaju neki luksuz, stvaraju neku ugodnost, ostaju izvan autarkijskog veza. Po Schoreru se autarkija prvog oblika može provesti unutar većih gospodarskih područja, ona drugog oblika u državama s kolonijalnim posjedima, dok je treći oblik više ili manje ostvaren u Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike i u Sovjetskoj Rusiji. Kako vidimo ovdje se vrste i oblici autarkije određuju prema kategorijama gospodarskih potreba: egzistenčne, korisne i ugodne.

Međutim se oblici autarkije mogu odrediti i prema drugim načelima i kriterijima i to tako da se okvir i opseg odredi prema prirodnim proizvodnim preduslovima vlastite zemlje i eventualno kombinira s načelom odricanja od zadovoljenja izvjesnih gospodarskih potreba. U glavnom se mogu zamisliti slijedeći oblici:

1. Potpuno iskorišćivanje svih domaćih sirovina u vidu njihove prerade u vlastitoj zemlji. Tu se autarkijom želi postići samo to, da se spriječi uvoz gotovih fabrikata izrađenih u inostranstvu iz domaćih sirovina. Na oko izgleda, da je ovaj cilj autarkije veoma čedan. Naša najnovija ekonomska istorija međutim dokazuje, a slično se dešava i u drugim zemljama s nepotpuno izgrađenom gospodarskom strukturom, da smo još prije 10—15 godina uvozili priličan broj artikala prilične vrijednosti, izrađenih iz naših sirovina, koje smo mogli uz malo bolju ekonomsku koncepciju izraditi u vlastitoj zemlji. To se je naročito događalo s raznim industrijskim izrađevinama od drva, željeza, bakra, kože i nekih drugih sirovina.

2. Izrađivanje ekvivalentnih ili bar djelomice ekvivalentnih surogata i izradba sintetskih proizvoda iz domaćih sirovina namjesto uvoza gotove robe izrađene u inostranstvu iz prvotno potrebnih prirodnih sirovina. Klasični primjer izradbe sintetskih proizvoda pruža nam izradba sintetskog benzina metodom pretaplanja smeđeg ugljena po sistemu njemačkog kemičara prof. Bergiusa te izradba sintetskog kaučuka iz ugljena i vapna, koji su nekako paralelno otkrili njemački i američki kemičari. Njemački se proizvod, kako je poznato zove »buna« a američki »dupreme«. Ovamo spada i izradba dušika iz zraka, za koju je dao ideju Englez Sir William Crookes, dok je postupak izmislio Njemac prof. Haber. Klasični pak primjer proizvodnje adekvatnog surogata pretstavlja šećer

od šećerne repe. Ovaj izum imamo zahvaliti kontinentalnoj blokadi za vrijeme Napoleona, kad je kontinentalnoj Evropi kroz dulje vrijeme bila onemogućena nabava šećera od trske.

3. Treći oblik relativno i samo jednostrane autarkije postoji samo onda, kad se izvjesne sirovine, kojih nema u zemlji, a nema ni vlastitih surogata prerađuju u zemlji u finalne proizvode. Na ovom je načelu primjerice osnovana pamučna industrija gotovo cijele Evrope, pošto kako znamo na našem kontinentu pamuk uspjeva samo u Grčkoj, Bugarskoj i nešto malo kod nas u južnoj Srbiji, no u količinama, koje su posve neznatne spram potreba evropske pamučne industrije, koja mora gotovo sav pamuk uvoziti iz prekomorskih zemalja.

4. Četvrti i najoštrij oblik autarkije postoji ondje gdje se cjelokupna domaća proizvodnja koncentrira na izradbu gotove robe iz domaćih sirovina, dakle na proizvode iz normalnih (prirodnih) sirovina, sintetskih i surogatnih sirovina, dok se napušta proizvodnja i potrošnja svih onih proizvoda koji se ne mogu s domaćim sirovinama ni izraditi ni surogirati. Dosad se ovaj oblik autarkije javlja samo u doba rata, kad ne postoji mogućnost normalne izmjene dobara s inostranstvom i kad se cijeli gospodarski potencijal jedne zemlje mora usredotočiti oko namirivanja potreba narodne odbrane. Nije međutim isključeno, da će autarkijski sistem biti u izvjesnim zemljama danas sutra isto tako proveden u ovom oštrom obliku i za vrijeme mira te će se za volju što potpunije emancipacije od uvoza iz inostranstva provesti načelo odricanja za sve ili za mnoge inostrane proizvode. Teoretski možemo primjerice sasvim lako zamisliti da će se neke zemlje Evrope trajno odreći konzuma kave ili čaja, jer se bez toga može živjeti ili konzuma južnog voća, ako u zemlji ima drugog voća.

Iz ovog letimičnog prikaza raznih oblika i stepena relativne autarkije vidimo prije svega, da svaki takov sistem ili pokušaj znači manje više dubok zahvat u ekonomsko zbivanje, koji se pretežnim dijelom može ostvariti samo intervencijom izvan te ekonomske sfere, dakle putem smišljene i konzekventne ekonomsko političke djelatnosti države. U svakom slučaju bez obzira na to kakovo gledište zauzmemo pram smjera, opsega i uslova državne intervencije u ekonomskoj sferi, za ovakovu intervenciju treba da postoje važni razlozi odnosno treba pokazati, da se tom intervencijom može ostvariti trajno poboljšanje gospodarskih prilika u dotičnoj zemlji. Glavnom svrhom autarkije označuju svi njeni pristaše ekonomsku emancipaciju vlastite zemlje i oslobođenje od ovisnosti, u koju su mnoge zemlje pod režimom manje više slobodne međunarodne izmjene dobara došle. Po ovom shvaćanju dovodi slobodna trgovina gotovo sigurno do monopola onih zemalja, koje su sretni posjednici sirovina neophodno potrebnih za svaku zemlju, a taj se monopol zlorabljuje stvaranjem i podržavanjem abnormalno visokih cijena za odnosne sirovine. Zemlje, koje priroda ili politička dinamika nije obdarila tim sirovinama moraju onim drugim stalno plaćati neki tribut kao priznanje njihovog monopolnog položaja. Od plaćanja tog tributa se zemlje bez odnosnih sirovina mogu osloboditi samo primjenom autarkije ovog ili onog oblika, a napose produkcijom ekvivalentnih sintetskih ili djelomice ekvivalentnih surogatnih proizvoda na vlastitom tlu i iz vlastitih sirovina. To je pak provedivo samo uz manje više potpunu preorijentaciju vlastite privrede po unaprijed smišljenom planu i uz

dalekosežne organizatorne reforme. Stoga se posve ispravno tvrdi da je polazna točka svakog autarkijskog pokreta izradba nekog plana. Bez dirigiranja privrede autarkijski se sistem ne da provesti u život odnosno u najboljem će slučaju taj pokret biti ograničen na neke slučajne ili početničke pokušaje. Njegova praktična primjena iziskuje bez sumnje ne samo potporu države, nego i oštar preokret u cijelom gospodarskom životu zemlje pod sistematskim vodstvom državne vlasti. Međutim ako mislimo malo dalje vidimo, da oslobođenje vlastite zemlje od izvjesne ekonomske zavisnosti spram inostranstva odnosno spram internacionalnog tržišta nije jedini pa možda čak ni glavni cilj autarkije.

Autarkijske tendencije imaju još jedan vrlo dalekosežan cilj: primjenom autarkičkog sistema želi se polučiti optimum zaposlenja vlastitog naroda. Bez autarkije se događa da se izvoze mnoge sirovine koje bi se mogle preraditi u vlastitoj zemlji, a opet se uvoze gotovi fabrikati koji bi se makar iz tuđe sirovine mogli izrađivati u vlastitoj zemlji. Ova se pojava smatra posljedicom primjene načela klasične ekonomije liberalnog smjera, po kojem se svaka roba kupuje ondje gdje je najjeftinija, a najjeftinija će biti ondje gdje za njenu proizvodnju postoje najpovoljniji prirodni, ekonomski i organizatorni preduslovi. Autarkijski se princip međutim protivno tome oslanja djelomice na zasade merkantilizma, a djelomice na doktrinu njemačkog filozofa Fichte-a i francuskog ekonomiste Charles-a Fouriera, koji su još početkom 19. vijeka formulirali pravo na rad svakoga čovjeka i kao korelat dužnost države da svakom državljanu osigura to pravo t. j. da mu zajamči zaposlenje. Znamo da je ta ideologija igrala veliku ulogu kasnije za vrijeme februarske revolucije u Francuskoj god. 1848 i da je Louis Blanc uvrstio pravo na rad u svoju čuvenu proklamaciju od 25 veljače 1848 («garantir l'existence de l'ouvrier et garantir du travail a tous le citoyens»). Vrijedno je spomenuti, da su malo kasnije na frankfurtskom saboru god. 1849 prigodom rasprave o temeljima novog njemačkog ustava 2 poslanika Nauwerk i Simon predložila da se pravo na rad uvrsti među osnovna ustavna prava njemačkog naroda. Frankfurtski je sabor međutim zabacio taj prijedlog baš tako kako je isti prijedlog zabačen gotovo pola vijeka kasnije god. 1894 u Švicarskoj kad je o njemu na prijedlog socijalnih demokrata proveden plebiscit. I u našem današnjem ustavu od 3 rujna 1931 nalazimo jednu programatsku odredbu, koja je donekle odraz ovog postulata. U članu 23 stav 2 tog ustava određeno je naime slijedeće: »Država ima u interesu celine, a na osnovu zakona pravo i dužnost da interveniše u privrednim odnosima građana u duhu pravde i otklanjanja društvenih suprotnosti.

Doktrinu o pravu na rad upotpunjuje u neku ruku ekonomska doktrina nacionalnog socijalizma u Njemačkoj i fašizma u Italiji. Univerzalizam kao nauka o organskom karakteru narodne zajednice, u kojoj su pojedinci međusobno povezani, dok je država vrhovni pretstavnik tog organizma koji ima dužnost da se brine za primjereno i skladno zadovoljavanje interesa svih državljana, nije ništa drugo nego lanac zaključaka zasnovanih na filozofskoj koncepciji o pravu na rad svakog člana politički organizirane zajednice ljudi. Prema tomu se od primjene autarkijskog sistema očekuje, da će se njime ostvariti optimum ne samo u pogledu proizvodnje u zemlji nego i u pogledu razdiobe gospodarskih dobara stvaranja i podjele narodnog dohotka, a potom i optimum u

pogledu kupovne snage vlastitog kućanstva. Za polučenje su ovog rezultata bez sumnje potrebne izvjesne žrtve. One su u glavnom dvojake: na jednoj se strani traži od pojedinaca, da se odreknu namirenja izvjesnih potreba odnosno da se zadovolje surogatima, a na drugoj strani se od njih traži, da za volju oslobođenja vlastitog narodnog gospodarstva od inozemstva eventualno plaćaju skuplje cijene za domaće sintetske odnosno surogatne proizvode i da povrh toga podnesu jače porezno opterećenje koje je neizbježno u vezi sa autarkijskom preorijentacijom vlastitog narodnog gospodarstva. Autarkijski sistem naime odstupa donekle od općeg načela ekonomske racionalnosti, jer su sintetski proizvodi vlastite zemlje često znatno skuplji od ekvivalentnih proizvoda izrađenih od prirodne sirovine, a surogati opet redovito kvalitativno slabiji od artikala koji se njima suogiraju.

Na kraju treba da odgovorimo na pitanje da li se od primjene relativne autarkije bilo kojeg oblika može doista očekivati sve ono što očekuju pristaše te doktrine, odnosno, da li su žrtve koje autarkija neminovno nameće bar adekvatne negativnim pojavama pod režimom slobodne međunarodne izmjene dobara.

Ponajprije treba primjetiti, da monopolistička tendencija zemalja bogatih važnim industrijskim sirovinama ne znači uvijek ono, što tvrde pristaše autarkije. Monopolistička se tendencija može trajno zlorabiti samo kod onih gospodarskih dobara koja su objektivno veoma rijetka a po svojoj su korisnosti apriori ograničena na relativno malen broj potrošača (drago kamenje, platina, helij i t. d.). Ovi kriteriji ne postoje primjerice kod prirodnog kaučuka, jer znamo da proizvodno područje te sirovine obuhvaća velik dio južne Amerike, dio Afrike i Indije. Jednaka je situacija kod nafte i kod pamuka. Isto tako ne vrijedi za te sirovine nikako kriterij ograničene korisnosti, jer su one u raznim oblicima potrebne gotovo cijelom čovječanstvu. S ovih se razloga kod ovakovih sirovina ne mogu trajno podržavati pretjerano visoke cijene, jer bi to neminovno dovelo ne samo do produkcije konkurentnih sintetskih proizvoda, nego i bez toga do opadanja konzuma i smanjenja proizvodnje čime se ugrožava prosperitet rada odnosnih poduzeća, što ne može odgovarati interesima njihovih upravljača.

Kava je primjerice također jedan od proizvoda, za koji izvjesne zemlje napose Srednja i Južna Amerika, dijelovi Afrike i Istočno Indijskog Arhipelaga posjeduju prirodni monopol. Ipak znamo, da se u Braziliji već godinama bacaju ogromne količine kave u ocean, jer se ne mogu prodati, a pored toga se provodi ograničenje proizvodnje, a sve to nikako zbog podržavanja monopolskih previsokih cijena, nego zato što gotovo sve evropske države stalno opterećuju konzum kave veoma velikim carinama i trošarinama, uslijed čega su cijene kavi vrlo visoke i konzum za široke mase preskup. Postoji osim toga još jedan problem, koji se s gledišta autarkije ne može riješiti na zadovoljavajući način. Što će naime biti s izvozom ako pretpostavimo, da većina država provede autarkiju? Uvoz će biti kod svih tih država sveden na minimum ili bar osjetljivo ograničen. Međutim se ne da zamisliti, da će se zemlje s jako razvijenom industrijom kao na pr. Njemačka ili Velika Britanija moći potpuno odreći izvoza za proizvode svoje metalurgijske industrije i da će te njihove industrije moći prosperirati i zadržati svoj normalni standard zaposlenja opskrbljujući isključivo domaće tržište. Isto se

tako ne može zamisliti da će agrarne zemlje kao primjerice naša moći cijeli svoj izvozni suvišak poljoprivrednih proizvoda preraditi i potrošiti u vlastitom gospodarstvu ili da će ga moći zamijeniti kojom drugom kulturom i proizvodnjom koja će isključivo služiti za pokriće potreba domaćeg tržišta. Još manje se pak može zamisliti da će ovakove agrarne zemlje niti samo svaka za sebe niti u sklopu s drugim zemljama slične strukture moći eliminirati potrebe uvoza izvjesnih količina raznih industrijskih proizvoda (na pr. strojeva, kemikalija i t. d.), jer je očividno da bi osnivanje vlastitih industrijskih poduzeća jedino za opskrbu domaćeg tržišta bilo neracionalno, nerentabilno, a više put uopće neprovedivo.

Konačno valja imati na umu još jedno: sasvim je sigurno da žrtve, koje kućanstvo u zemlji s autarkijskom organizacijom, ima da snosi plaćanjem viših cijena za vlastite proizvode kao i povećanjem fiskalnog opterećenja, potrebnog za finansiranje svakog značajnijeg autarkijskog plana, moraju najvećim dijelom apsorbirati vrijednost onih pogodnosti, koje rezultiraju od boljeg i povoljnijeg zaposlenja domaćeg življa i od ekonomske emancipacije od inozemstva.

Dolazimo prema tome do zaključka, da autarkija nema toliko prednosti koliko dokazuju njene pristaše i koliko to možda na prvi pogled izgleda. Isto tako ni sistem slobodne međunarodne izmjene dobara ne vodi neizbježno do stalnog zarobljivanja zemalja siromašnih sirovinama. Nasuprot tome može se reći, da bi autarkijski sistem, kad bi ga ostvarile sve velike gospodarske zajednice svijeta izazvao teške poremećaje u pogledu izmjene dobara među narodima dok ne možemo zamisliti, kako bi se ti poremećaji mogli izgaditi. S druge strane i autarkijska koncepcija ima bez sumnje neke vrlo pozitivne pa čak i dragocjene značajke. To naročito vrijedi za mlade, ekonomski slabo izgrađene države, koje mogu primjenom izvjesnih autarkijskih načela nesumnjivo polučiti bitno poboljšanje svojih gospodarskih odnosa. Kod zemalja pak, koje su velikim stepenom industrijalizirane, a nemaju ni približno dovoljnu vlastitu agrarnu proizvodnju, niti su bogate sirovinama, teško je zamisliti da bi one od primjene autarkijskog sistema mogle očekivati stalne i sigurne koristi. Razumije se da sve ovo vrijedi samo za normalna vremena, a ne onda, kad se moraju primjenjivati načela ratnog gospodarstva.

Kao vrlo često, tako će i ovdje istina biti negdje u sredini između ekstrema suprotnih doktrina, kako je to vrlo dobro formulirao nestor njemačkih ekonomista prof. Diehl ovako:

1. Poželjno je da se u vlastitoj zemlji proizvode sva ona gospodarska dobra koja se u zemlji mogu proizvesti pod vrlo povoljnim uslovima.

2. Podjela rada, kako je provedena ili je bar bila provedena u svjetskom gospodarstvu ne smije ići tako daleko, da u vlastitoj zemlji propadnu ili zahire izvjesni važni slojevi pućanstva. Napose u zemljama s jednostrano provedenom industrijalizacijom postoji opasnost, da će zemlja biti suviše ovisna o uvozu inostranih agrarnih proizvoda, a da će u drugu ruku vlastito agrarno pućanstvo biti izloženo propasti ili izumiranju.

PENZIONO OSIGURANJE TRGOVACA I NJIHOVIH PORODICA

Čedomir T. Petrović, R. C. Beograd

(Predavanje održano u R. C. Beograd 18 novembra 1940.)

Naš tajnik g. Mijić želeo je, da i ja, kao vaš novi član, spremim jedno malo predavanje, ostavljajući meni da temu sam izaberem.

Vama je svima poznato, da sam ja trgovac a ne profesor ili pravnik i da se bojim, da Vas mojim predavanjem neću moći posve zadovoljiti, uostalom evo prilike za mene, a i za vas, da o tome predavanju sudite.

Nalazeći se na čelu uprave Trgovačkog fonda i njegove Hipotekarne banke, ustanove, koja se jedina stara za penziono osiguranje trgovaca i njihovih porodica, ja sam se rešio, da vam večeras govorim o penzionom osiguranju trgovaca u opšte, a napose kod Trgovačkog fonda.

Trgovinom kao zanimanjem, dakle trgovačkom profesijom bavi se vrlo veliki broj ljudi i žena, u svima zemljama i od najstarijeg doba, uvek sa promenljivom i nesigurnom srećom, manji broj uspeva da u tom zanimanju lepo zaradi i time obezbedi svoju starost i svoju porodicu, dok daleko veći broj počinje, radi izvesno vreme, pa nekad svojom greškom u poslu, bolešću ili nesposobnošću, a vrlo često i sticajem prilika, nad kojima nema kontrole, kao što su ratovi, u kojima mi po nesreći ne oskudevamo, inflacijom novca i t. d. propadnu, ostanu bez igde ičega, tako reći na ulici sa svojom porodicom i onda padaju na teret svoje familije, poznanika i opština.

Broj ovih nesretnika daleko je veći od sretnih, i što je vrlo važno, zapaziti treba, da su vrlo česti slučajevi da najimućniji trgovci kao i oni srednjeg i slabog stanja, dolaze u položaj da ostanu bez igde ičega, a mi takvih slučajeva imamo vrlo mnogo u Beogradu, u celoj zemlji i na strani.

Apelovati na državu, da ona osigura i trgovački stalež, kao što je osigurala svoje činovnike, oficire, radenike i druge, nije moguće, jer i svoje penzionere teško nosi, naposljetku trgovci se smatraju kao imućnija i samostalna klasa, koja treba da svoju brigu vodi i da obezbedi svoju starost i svoju porodicu.

Godine, desetine i stotine godina, prolazile su, trgovci su bili vezali svoju budućnost za sudbinu, radili su svoje poslove, ko je uspeo bio je sretan, a ko je propao — nesretan, ali je ovih bednih bilo sve više i više, tako da je stvarnost otvorila oči i naterala nas, na razmišljanje imali tome leka i pomoći, i kako da se pomogne.

Beogradski trgovci, okupljeni u Srpskom Trg. Udruženju, svestrano su počeli pretresati i proučavati način za svoje penziono osiguranje, najzad su izradili Statut Trgovačkog Fonda, koji je podnet na odobrenje Ministru narodne privrede dr. Milovanu Milovanoviću, koji je isti potvrdio 17 oktobra 1901 god. G. P. br. 137. Tog momenta predsednik Srpskog Trg. Udruženja bio je Petar I. Jovanović, potpredsednik Kosta dr. Riznić, a blagajnik Solomon Azrijel.

Pošto je statut bio odobren, pristupljeno je izradi Zakona o povlasticama Trg. Fonda i njegove Hipotekarne Banke. Na izradi ovog zakonskog predloga pored ostalih mnogo je sarađivao dr. Vlada T. Marković.

Zakon o povlasticama Trg. Fonda i Hipotekarne Banke bio je na rešavanju u Narodnoj Skupštini 27 januara 1902 god. i u načelu izglasan sa 89 glasova, 1 protiv a 1 nije glasao, u pojedinostima izglasan je na 79. redovnom sastanku Narodne Skupštine 29 januara 1902 jednoglasno, zatim je zakon podnet na odobrenje Senatu, gde je 11 februara 1902 primljen jednoglasno u načelu a 12 februara 1902 definitivno usvojen.

22 februara 1902 zakon je potpisao Kralj, obnarodovan je u Srpskim Novinama i nakon mesec dana stupio je u život.

Sa ovim je bio svršen zakonski deo posla, sad je trebalo pristupiti radu. Srpsko Trgovačko Udruženje 15 maja 1902 godine uputilo je proglas svim trgovcima u zemlji, izveštavajući ih o dobivenoj povlastici za osiguranje i pozvalo ih da pristupe u članstvo a u isto vreme dajući im potrebna obaveštenja. Sem ovog proglasa stalno je preko Trgovinskog glasnika pisano i objašnjavana korist od osiguranja, dajući u detaljima potrebna objašnjenja o koristi, pravu i dužnosti članova.

3 juna 1902 profesor univerziteta g. Milić J. Radovanović održao je vrlo dokumentovano predavanje »O štednji« s pogledom na ustanovu Trgovački Fond, gdje je i računom dokazao korist od osiguranja, citirajući reči engleskog ekonomista Adama Smitha, koji je rekao da je »štedljiv čovek javni dobrotvor a neštedljiv čovek javni društveni neprijatelj« rekavši pored ostalog »da ljudi koji štede samostalniji su, bezbrižniji, bolje umeju da cene vrednost onoga što svojim radom steknu«.

15 septembra 1902 god. u Građanskoj Kasini u Beogradu pozvalo je Srpsko Trgovačko Udruženje i Beogradska Trgovačka Omladina zbor sviju trgovaca i omladinaca, kojom je prilikom ponovo govoreno o koristima osiguranja, upisavši tom prilikom preko 100 članova.

Biće od interesa da Vam citiram telegram, koji je uputio zboru Mihailo Pavlović, beogradski trgovac iz Beča, gde je boravio poslom a koji glasi:

»Pretsedništvu Srpskog Trgovačkog Udruženja za
Trgovački Omladinski Zbor, Beograd.

Najsrdacnije čestitam današnjem zboru rad, koji je od neocenjive koristi po budućnost srpskih trgovaca i njihovog podmlatka.

Mi stariji velikim trudom i izdržljivošću radili smo da dobijemo zakonsku mogućnost za osnivanje blagotvornog fonda za osiguranje pojedinaca i porodica naših i uspeli smo.

Sad je na nama svima, starija i mlađa braćo moja, da ostvarimo i u delo privedemo ono, što smo tako želeli, a to je osiguranje sebe i svoga naroda za svaki slučaj u prevrtljivoj sreći trgovačkoj.

Napred braćo trgovci, napred omladino, brinimo se sami o sebi i o svome narodu, na drugoga ne čekajmo. Budimo sami sebi i svome narodu zaštitnica, odvajajmo paru po paru za osiguranje svoje i svojih milih, te da u teškim časovima neimaštine ne pružamo ruke prošnji, jer je ona strašna.

Nemojte dozvoliti, da se osramotimo, te da se naš svet smeje primenjujući na nas izreku o plehanoj furuni.

Molim upišite me sa 100 dinara mesečnog uloga. Srdačno pozdravlja ceo zbor, Mihajlo Pavlović, trgovac.«

Iz dosadanjeg izlaganja videli ste u glavnome istorijat oko osnivanja Trg. Fonda i njegove Hipotekarne Banke, a sad da vidimo koje su to povlastice, koje su zakonski dobivene:

U čl. 2. Zakona o povlasticama stoji: »Ni za kakve dugove člana ulagača T. F. ne može se izvršiti naplata iz njegovog uloženog novca u ovaj fond. Naplata dugova može se izvršiti iz polovine prihoda — rente — koju on prima dok je živ. Ali iz rente, koju njegovi naslednici uživaju, ne može se izvršiti nikakva naplata njihovih dugova.

Za merilo koliko koji ulagač može ulagati u T. F., služiće poreska stopa i to tako, da svaki ulagač može godišnje najviše triput toliko ulagati, koliko ukupno plaća sve vrste neposrednog poreza sa stalnim državnim prirezima, što se utvrđuje poreskom knjižicom.

Nu ova svota ne može biti veća od 1.000 dinara mesečno. Ko plaća toliko poreze da ne može uplaćivati mesečno najmanje 20 dinara, može mu se odobriti, da plaća ovaj najmanji mesečni ulog.«

Izmenom ovog člana od 28 marta 1931 god. usled promenjene vrednosti novca, najviše može jedan član uplatiti 5.000 dinara mesečno a najmanje 100 dinara.

Ovo je, gospodo, najvažnija povlastica, koju članovi ulagači u T. F. imaju. Kao što ste čuli, novac uplaćen u Fond ne može se ni za kakav dug uzeti, međutim od ulagača, dok su živi i ako prima penziju, može se za dug uzabraniti samo pola iznosa penzije a od naslednika ni to.

Pored ove povlastice, članovi fonda ne plaćaju porezu na prihode svog kapitala sve dok se ukapitalisavanje vrši, a kad počnu da primaju penziju, plaćaju i porezu.

Kraljevska vlada vrši stalan nadzor nad radom Trgovačkog Fonda preko svog komesara, koji prisustvuje svima sednicama.

Smtrao sam za nužno da vas toliko upoznam sa samim zakonom o povlasticama Trgovačkog Fonda i njegove Hipotekarne Banke.

A sad da pređemo na samo uređenje Trg. Fonda i na njegov rad na osiguranju penzija njegovih članova:

Po statutu Trgovačkog Fonda prema čl. 7 član fonda može biti:

- a) svaki trgovac, koji ima radnju i protokolisanu firmu i nije pod stečajem ili pod isleđenjem za besčasna dela;
- b) zastupnik trg. firme u samoj radnji;
- c) poslovođe i trgovački pomoćnici;
- d) trgovački posrednici, i
- e) Fondovi činovnici, no oni ne mogu biti članovi Upravnog i Nadzornog odbora.

Po čl. 11 pravo na prihod — rentu (penziju) imaju član ulagač, žena i deca ulagačeva kao i roditelji ulagačevi a uživaće je po sledećem redu i u ovim slučajevima:

- 1) ulagač do svoje smrti;
- 2) posle smrti ulagačeve, žena i deca njegova na jednake delove i to: deca bez razlike pola do svoje smrti a žena do smrti ili preudaje;
- 3) kad žena umre ili se preuda, onda će njen deo penzije uživati roditelji ulagačevi do svoje smrti a posle njihove smrti deca ulagačeva na jednake delove bez razlike pola;
- 4) kad koje dete ulagačeno umre, onda se njegov deo penzije deli na jednake delove njegovoj deci a ako ih nema onda taj deo dele na jednake delove živa deca ulagačeva;

5) ako ulagač nema dece, onda će njegovu penziju posle njegove smrti uživati žena i roditelji na jednake delove i to žena do smrti ili preudaje a roditelji do svoje smrti, a ako ulagač nije se ženio onda celu penziju uživaju roditelji do smrti;

6) ako ulagač nema dece ni roditelja, onda celu penziju uživa žena do smrti ili preudaje;

7) kad žena, deca i roditelji ulagača izumru ili ih ulagač nema, ulog sa ukapitalisanim prihodom prevešće se kao ulog na štednju i pripašće njegovim testamentarnim ili zakonskim naslednicima;

8) ako ulagač nema ni testamentarnih ni zakonskih naslednika, onda njegov ulog pripada Fondu za dopunu penzije a ukapitalisani prihod Fondu za potpore.

Čl. 14.: Član ulagač ne može ni u kom slučaju tražiti da mu se vrati ulog, sem u slučaju predviđenom u čl. 9 (ko svega ulaže 3 godine).

Čl. 31.: Fondom upravlja Upravni odbor koji ima 12 članova i bira se na 4 godine.

Po članu 44 Nadzorni odbor ima 6 članova, koji se biraju na 3 godine.

Po članu 53 osnovan je fond za potpore u cilju pomaganja sirotih i nevino postradalih trgovaca i njihovih porodica.

Čl. 54.: U ovaj fond unosi se deo čistog prihoda Trgovačkog Fonda kao i zaveštanja i prilozi.

U Trgovačkom fondu imamo Garantni fond za pokriće eventualnih šteta i fond za dopunu penzija, ako koja godina ne pruži dovoljno prihoda za isplatu penzija članovima.

Sam rad u Fondu počinje koncem 1903 god. 11 oktobra izabran je upravni odbor:

Pretsednik: Kosta dr. Riznić, potpredsednik: Milorad Pavlović, blagajnik: Aleksa Biba. Članovi uprave: Stanimir Mirković, Dimitrije Ganović, Solomon J. Azrijel, Miloš Godjevac, Stevan Tanasković, Todor Đurić, Milan M. Jovanović, Spasoje Ranković i Marko Vuletić. Nadzorni odbor: Predsednik: Todor Mihailović, potpredsednik: Dimitrije Đorić, članovi: Mihailo Đurić, Radislav J. Jovanović, Đorđe P. Radojlović i Mih. Popović.

U početku napredovanje Fonda bilo je sledeće:

Godine 1904 glavnica Trgovačkog Fonda iznosila je Din 105.090.—

„ 1905 „ „ „ „ „ „ 163.094.75

„ 1906 „ „ „ „ „ „ „ 207.483.90

U 1907 godini počinje rad Hipotekarne banke Trgovačkog fonda.

Godine 1907 glavnica iznosi Din 254.568.38, ul. štednje Din 7.525.05.

Zajmovi Din 272.838.80.

Godine 1908 gl. iznosi Din 312.620.60

„ 1909 „ „ „ 379.907.50

„ 1910 „ „ „ 479.185.91

„ 1911 „ „ „ 561.286.92

„ 1912 „ „ „ 646.774.57

15 VIII 1912 kupljena je kuća od Beogradske Zadruga za 220.000 Din sa amort. za 10 godina i 6% kam.

Godine 1913 gl. iznosi Din 792.153.17, ul. štednje Din 1,153.698.10.

Zajm. Din 2,086.641.41.

Fondovi Din 92.684.10, dobit Din 53.267.60.

Godine 1914 gl. iznosi Din 880.663.95.

Kao što Vam je svima poznato u 1914 godini počeo je evropski rat, svaki posao je i u Trgovačkom Fondu prestao, zemlja je bila okupirana, naša Hipotekarna Banka Trgovačkog Fonda predala je svoje vrednosti na čuvanje Narodnoj Banci a za vreme okupacije uprava je na teret uloga šiljala novac članovima, koji su bili u oskudici, kako onima koji su bili izbegli tako i onima, koji su ostali u zemlji pod okupacijom. To je prvi put da je članovima koristila ustanova Trgovačkog Fonda.

Po završetku evropskog rata rad je počeo tek u drugoj polovini 1920 godine.

Na kraju 1920 godine Trgovački Fonda imao je:

Glavnicu od	Din	1,266.671.42
Ulozi	„	1,778.607.75
Zajmovi	„	3,025.413.95
Fondovi	„	107.710.15
Čisti dobitak	„	107.618.15
Godine 1924:		
Glavnica od	Din	5,175.596.15
Ulozi	„	8,598.547.25
Zajmovi	„	22,238.882.29
Fondovi	„	647.392.40
Čisti dobitak	„	1,026.039.95

Godina 1928 proslavljena je kao 25 godina rada ove ustanove vrlo svečano, kojom prilikom izdata je spomenica o radu i uspehu za svo ovo vreme. Glavnica je tada iznosila Din 23,792.392.48, ulozi Din 29,684.557.—, zajmovi Din 67,105.888.60, fond Din 1,679.250.—, a čisti dobitak iznosio je Din 4,424.216.96.

5 novembra 1931 godine donet je nov zakon o radnjama i u § 384 predviđa se obavezno osiguranje trgovaca, ako se većinom glasova u profesionalnim udruženjima traži ovo osiguranje.

Dakle kao što vidite sad i država sama putem zakona traži da se trgovci osiguraju, postavlja se sad pitanje, šta je u vezi sa ovim zakonskim naređenjem učinjeno, zašto je do istog došlo i gdje je za same trgovce najpovoljnije da se osiguraju.

Pored osiguranja u Trgovačkom Fondu, ako trgovci većinom glasova traže, uvelo bi se obavezno zakonsko osiguranje, a postoji mogućnost osiguranja i kod privatnih osiguravajućih ustanova.

Ja ću sad pokušati da vam računski prikažem ova tri osiguranja pa ćete i sami odmah videti gde je za trgovca najpovoljnije.

Kod privatnih osiguravajućih društava može se svako lice osigurati na razne načine; tu društvo radi osiguranje u svoju korist da dobro zaradi i trudi se, da primi što manji rizik, osiguranici su ti, koji ovu zaradu treba da omoguće, a moje lično iskustvo u ovome osiguranju izgleda ovako:

Ja sam se osigurao kod jednog prvoklasnog osiguravajućeg društva na 300.000 dinara, da tu sumu naplatim, u slučaju doživljenja, posle 20 godina. Da bih do ove sume došao ja imam efektivno da uplatim Din 221.588.60.

Zamislio sam, da sam istog datuma isti iznos uplaćivao u Trgovački Fond, ja bih na kraju 20 godina umesto 300.000 Din kod osiguravajućeg društva u Trgovačkom Fondu imao 598.120 Din kapitala. Kao što vidite skoro dvostruko.

Priznajem da osiguravajuće društvo nosi rizik smrti, dok Trgovački Fond ne nosi, ali kao što vidite cena za to je i suviše visoka.

Beogradska Trgovinska komora prema naređenju zakona o radnjama § 384 koncem 1937 godine obratila se jednim cirkularom trg. udruženjima na svome području i tražila da se izjasne, jesu li za obavezno zakonsko osiguranje ili ne; od 102 udruženja odgovorila su 88 i to: protiv 43, za 30, a sa predlozima za drukčije osiguranje 15.

Zatim je Beogradska Trgovinska komora zatražila od g. Rad. Matjašića, generalnog direktora Središnjeg Ureda za osiguranje radnika u Zagrebu, kao stručnjaka po pitanju osiguranja, da joj u vezi sa naredbom zakona o radnjama izradi opširan računski referat o osiguranju trgovaca.

G. Matjašić rado se odazvao ovoj molbi i podneo iscrpan izveštaj iz koga iznosim ovo:

On zamišlja osiguranje za slučajeve starosti, iznemoglosti i smrti: da osiguranik prima penziju kad navrši 60 ili 65 godina

Ako bi osiguranik uplaćivao 200 dinara mesečno i ako bi ovo uplaćivanje trajalo 45 godina a osiguranik imao 65 godina, primao bi na ime osiguranja mesečno 1.400 dinara, posle smrti osiguranika žena bi dobijala 700 dinara mesečno a svako dete samo do navršene 18 godine desetinu gornje penzije, oko 140 dinara mesečno, ali ni u kom slučaju penzija, koju prima žena i deca ne može biti veća od 95% penzije, koju je muž primao.

Kada osiguranik i njegova žena umru a deca napune 18 godina, osiguranje se gasi, uloženi novac postaje svojina društva.

Isti slučaj, prenet na Trgovački Fond izgledao bi ovako:

Sa 200 dinara mesečnog uloga za 45 godina ulagač bi imao svoj kapital od 733.804.08 dinara, pa prema tome mesečnu penziju doživotno od oko 4.400 dinara umesto kod zakonskog osiguranja 1.400. — Posle njegove smrti žena i deca primaju doživotno isto toliko, dok po njihovoj smrti kapital se isplaćuje testamentarnim i zakonskim naslednicima u celosti, dok u slučaju zakonskog osiguranja propada.

Sad se postavlja pitanje, zašto se uopšte traži zakonsko osiguranje, kad je više nego sigurno, da je osiguranje u Trgovačkom Fondu daleko bolje i korisnije za osiguranika nego kod privatnih osig. društava ili pak u obaveznom zakonskom osiguranju.

Odgovor je sledeći:

1. Što je osiguranje u Trgovačkom Fondu dobrovoljno i što većina trgovaca po slobodnoj volji slabo se sećaju, da mogu u životu propasti i smatraju osiguranje kao nepotrebno, dok kad mu se desi ta nesreća, oni se gorko kaju što se nisu osigurali i ne zaborave da se obrate Trgovačkom Fondu za pomoć i ako za to nemaju pravo.

2. Još i zato, što žive u zabludi, da kod zakonskog osiguranja, neko će drugi za njih uplaćivati na pr. država ili ostali osiguranici, koji ne primaju penziju, što je, razume se skroz pogrešno.

U prednjem izlaganju rekao sam vam da je Trgovački Fond na dan svoje dvadesetpetogodišnjice 1928 godine imao svoju glavnicu od dinara 23,792.392.48 a danas je posle 12 godina rada ista porasla na 150 miliona dinara, ulozi na štednju porasli su od 29 na 40 miliona dinara, zajmovi od 67 na 167 miliona, fondovi od 1,679.350.— na 13,000.000.— a čista dobit od 4,424.216.96 dinara na 11,000.000.— dinara, dakle rezultat postignut je takav, da je iznenadio i najveće optimiste.

Danas naših 2000 osiguranika mogu sa mnogo više sigurnosti po sebe i svoju porodicu očekivati svoje stare ili u poslu nesretne dane, mi pomažemo i veliki broj postradalih trgovaca i njihovih porodica, a koji nisu bili naši članovi, to su oni koji nisu verovali u svoju propast, kao što je to slučaj sa milionerom M. P. i drugima.

Hipotekarna Banka Trgovačkog Fonda danas je najveća privatna novčana ustanova u našoj državi a mi ćemo se i za dalje truditi da ona taj svoj položaj i za u buduće zadrži, a to postićemo smišljenim i poštenim radom, vodeći računa da nas u radu ništa ne iznenadi, jer se samo tome može pripisati, da je naša ustanova za vreme prošlih novčanih kriza prošla bez ikakvih gubitaka i teškoća. Ne manje doprinosi njenom napretku velika štednja u izdacima oko održavanja ove ustanove, koji su u istini može se reći minimalni.

Trgovački Fond i njegova Hipotekarna Banka su jedinstvena ustanova ove vrste u svetu, njom upravljaju Srbi trgovci domaćinski i uspešno, mi smo gordi i ponosni sa ovom našom ustanovom, jer ona pruža maksimum koristi njenim osiguranicima i maksimum sigurnosti, mi samo jedno želimo, da ovu veliku korist po sebe uvide svi trgovci i da se začlane, za svoje dobro i dobro svojih porodica.

O VINOGRADARSTVU I PROIZVODNJI VINA U JUGOSLAVIJI

Dr. Petar Marković, R. C. Zemun

Sađenje loze i pravljenje vina je prastaro. Spominje se već u sv. pismu gde se priča kako je Noje kad je izašao iz kovčega od radosti se opio. Kad se je Izraelski narod selio iz Egipta Mojsej je poslao svoje uhode u zemlju Hanan da je razgledaju i donesu izveštaj o njoj. Oni su u povratku doneli sobom jedan grozd toliko velik da su ga dva čoveka na štapu preko ramena nositi morali. Kao što vidimo iz tog, i pre dolaska Pelazga u Grčku i osnivanje Rima, kultura vinove loze poznata je u Maloj Aziji odakle je išla dalje i proširila se duž Sredozemnog mora, jer su tamo klima a i geološka formacija tla bile za nju podesne.

Rimljani su bili ne samo sjajan ratnički narod nego su i visoko cenili poljoprivredu.

Rimski pisac Virgilije koga smo svi u gimnaziji čitali veli na jednom mestu u svojim Georgika: »Est quid pulherior est quid superior quam Agricultura.« Zaista on imade pravo jer nema većeg i plemenitijeg užitka nego živeti sa prirodom i stvoriti novo.

Ovim poslom bavili su se i sami vladari. Za rimskog cara Probusa se tvrdi da je ne samo na Rajni nego i u Fruškoj gori kod Mandelosa sadio prve vinograde. Poznati kancelar knez Meternih bio je vlasnik najlepšeg vinograda na Rajni »Johanesberg«, car F. Josif imao je svoje vinograde u Tokaju, a naš Kralj Aleksandar I. podigao je vinograde na Oplencu kakvih Srbija do tada nije imala.

Naša zemlja podesna je za vinogradarstvo kao malo koja, i vinogradarstvo se je u njoj gajilo i cenilo, jer vino nije bilo samo sredstvo

za uživanje kao za Kraljevića Marka, nego narodna pesma peva kako je Kosovska devojka kad je pošla posle bitke na Kosovu, ponela dva bokala: u jednom vina da zaljeva ljute rane junacima, a u drugom vode studene da ranjenima žeđ ugasi. A i naši manastiri u Fruškoj gori bavili su se intenzivno vinogradarstvom, nema tu manastira bez vinograda a manastirska vina bila su čuvena. Čak je bilo i stručnih pisaca kao arhimandrit rakovački Prokopije Bolić koji je pisao knjigu »Soveršeni vinodjelac ili nastavlenije o vinodjeliju i t. d.« god. 1816 posvećenu »milom rodu i otačestvu«.

Ali sad dolazi pitanje kako izgleda to naše vinogradarstvo d a n a s i šta ono v r e d i za našu narodnu privredu? Ja se neću upuštati u opisanje nego ću da pustim da vam govore brojevi koje sam uzeo iz statistike Ministarstva poljoprivrede. Kraljevina Jugoslavija proizvodi godišnje normalno oko 4 miliona hektolitara vina od kojih se godišnje izvozi 100—200.000 hektolitara, dočim se sve ostalo potroši u raznim oblicima u zemlji. Iz soka od grožđa se ne pravi samo slatko vino nego i slačica (mustarda) senf, sudžuci, peče rakija vinjevac i t. d. Vrednost izvezenog vina jako varira kako koje godine od 5 do 51 milion dinara. Kako vidite u spoljnoj trgovini ne igra veliku ulogu. Najveći deo izvažan je u bivšu Austriju i Češko-Moravski protektorat, a danas u Nemačku. Tako na pr. god. 1939, za koju imamo tačne podatke, izvezlo se je 101.000 hektolitara u vrednosti 34 miliona dinara.

Godišnja produkcija vina kod nas izgleda ovako:

Dunavska banovina 1,379.000 hektolitara; Savska banovina 943.000 hektolitara; Moravska (Krajina) 770.000 hektolitara; Primorska banovina 662.000 hektolitara; Dravska banovina 398.000 hektolitara; Vardarska banovina 317.000 hektolitara; Zetska banovina 122.000 hektolitara; Drinska banovina 65.000 hektolitara; Vrbaska banovina 3.000 hektolitara.

Pada u oči da se u predelima gde žive muslimani malo gaji vinova loza, dočim u prvim četiri leži produkcija.

Na teritoriju uprave grada Beograda kuda spada osim Beograda još i Zemun i Pančevo ima zasađeno 794 hektara (okruglo nešto preko 1000 jutara) vinograda sa godišnjom produkcijom od 16.200 hektolitara.

A sada mi dozvolite još jednu malu analizu našeg vinogradarstva prema srezovima u kojima leže i gradovi koji su ujedno centri naše vinarske trgovine i po konačnom finansiskom efektu za narodnu privredu.

Po zasađenoj površini vinograda izgleda ovako:

1) Šibenik ima 8.247 hektara; 2) Split ima 7.081 hektara; 3) Hvar ima 5.977 hektara; 4) Bela Crkva 4.500 hektara; 5) Ptuj 4.300 hektara; 6) Samobor 3.500 hektara; 7) Vršac 3.200 hektara; 8) Maribor 3.100 hektara; 9) Negotin 2.800 hektara; Uprava grada Beograda 6.800 hektara. Najjači jesu prvi 5 preko 4—8.000 hektara.

Po proizvodnji najjači je srez Šibenik 117.000 hektolitara, zatim Hvar 114.00 hl, Vršac 105.000 hl, iza ovih najjači dolaze Negotin sa 80.000 hektolitara, Ptuj sa 60.000 hl; Maribor, Jastrebarsko i Samobor proizvode 30—40.000 hektolitara a za njima manji sa 15—20.000 hektolitara u koje pada Sremski Karlovci sa 16.200 hektolitara i Uprava grada Zemuna, Beograda i Pančeva sa 16.226 hektolitara.

Daleko bi nas odvelo ako bi Vam hteo da radi upoređenja iznesem stanje vinogradarstva u drugim zemljama, ali bi hteo samo ukratko da rekнем ovo:

Zemlja koja najviše proizvada vina jeste Francuska sa 58 miliona hektolitara, u njoj je vinogradarstvo i vinarstvo na visokom stupnju savršenstva. Za njome dolazi Italija sa 47 miliona hektolitara godišnje prema 4 miliona u Jugoslaviji. U prekomorskim zemljama brzo napreduje i širi se vinogradarstvo u Kaliforniji, dabome u američanskom stilu, a kao kuriozitet navodim da je tamo i najveći vinograd na svetu koji obuhvaća 2000 hektara, dakle dvaput više jutara nego što iznašaju svi Zemunski, Beogradski i Pančevački vinogradi zajedno. Ovu sam belešku čitao u stručnoj reviji »Weinland« i dajem je bona fide.

Da završim, kako ste videli iz činjenica i brojeva jedna važna grana poljoprivredne produkcije, kako u drugim zemljama, a također i kod nas. Uzmite samo kako sam Vam napred spomenuo da je naša prosečna godišnja produkcija oko 4 miliona hektolitara pa pomnožite sa cenom od 4—5 dinara od litre to vinska produkcija daje prihod odprilike 2 milijarde dinara godišnje kako proizvođaču a tako stotine hiljadama ruku koji u toj grani privrede dobijaju zaradu.

I Z N A Š E G D I S T R I K T A

P R O M J E N E U Č L A N S T V U

u mjesecu decembru:

NOVI ČLANOVI:	
SOMBOR	Stanojević Miloš , direktor Učiteljske škole (srednja nastava; education - secondary schools)
ZAGREB	Kaan ing. Otto , direktor tvornice (taljenje i čišćenje kova; smelting and refining); posl. adresa: Jelačićev trg 3/II (tel. 23-852); priv. adresa: Martićeva ul. 11/II (tel. 32-44).
ISTUPILI IZ KLUBA:	
BEOGRAD	Pohl ing. Karlo Vukadinović Živojin
MARIBOR	grof Attems dr. Ferdinand Luckmann Hubert Stiger Albert
NOVI SAD	Gračanin I. Gaja
STARA KANJIŽA	Pavlov Milorad Popović Dušan
SUBOTICA	Damjanov dr. Milenko
UMRO:	
STARA KANJIŽA	Dajč Karlo , predsednik kluba

RAD NAŠIH KLUBOVA

U MJESECU DECEMBRU

BANJA LUKA. — Usled slabe frekvencije rad kluba u toku meseca decembra nije bio tako intenzivan. Za sve to vreme u klubu je održano samo jedno predavanje i to od strane brata Bocarića, predsednika kluba, na temu: Uspomene na slavnog italijanskog govornika Felice Cavallotti-ja. U tom svom predavanju brat Bocarić nam je reljefno prikazao snažnu figuru ovog velikog Italijana, koga je lično poznao, i vrlo uspešno je ocrtao njegove izvanredne govorničke sposobnosti. Uzgred je spomenuo i govornike iz crkvenih redova u Italiji: jezuite i dominikance.

Na ostalim sastancima u decembru vođena je živa diskusija među braćom o svima aktuelnim političkim, privrednim i socijalnim pitanjima.

BEOGRAD. — Na redovnom sastanku br. 597 2 decembra o. god. održao je rotar Jovan Radulović predavanje na temu o »Carinskim javnim skladištima«.

Na redovnom sastanku br. 598 9 decembra o. god. održao je rotar N. Stanarević predavanje o »Crnoj berzi«.

Otvarajući redovni sastanak broj 599 16 decembra o. god. predsednik je pozvao članove da ustajanjem odadu poštu pokojnom admiralu Vikerhauzeru. Zatim je gost dr. Nižetić održao predavanje na temu »Jedno interesantno poglavlje iz hirurije oka«.

Otvarajući redovni sastanak broj 600 23 decembra o. god. predsednik daje reč sekretaru koji čita pismo koje je dobio od R. C. Atina u kome se čini apel na moralnu i materijalnu pomoć Grčkoj u njenoj borbi za osnovna prava ljudska. Posle ovoga pisma čita jedno drugo od predsednika R. C. Budimpešta u kome se veliča značaj mađarsko-jugoslovenskog pakta prijateljstva koji

je nedavno potpisan u Beogradu. Zatim je rotar A. Alkalaj održao predavanje na temu: »Naši ratni dugovi i pitanje reparacija«.

Na redovnom sastanku br. 601 30 decembra o. god. održao je gost rotar dr. Al. Jelačić predavanje na temu: »Napoleon I i stvaranje novih država«.

BITOLJ. — Od bratskih klubova primili smo sledeće priloge za postradale od bombardovanja Bitolja 5 novembra 1940 godine: od Beograda 3000, Dubrovnika 500, Karlovca 500, Maribora 1000, N. Sada 1000, Oseka 500, Pančeva 2000, Skoplja 1000, Sombora 1000, Splita 500, Sušaka 1000, Vršca 300, Vukovara 500, Zagreba 1000, t. j. 13.800; sem toga od braće Josifa Dajča i Đure Šulca, iz bratskog kluba Novi Sad 1000 i našeg brata Riste Rizovića 500, ukupno 15.300 dinara.

Ove priloge saglasili smo se da ih podelimo među one siromahe koji su indirektno pogođeni ovim događajima, jer se porodice poginulih, ranjenici i materijalno oštećeni nalaze upisani u spiskove iz kojih se deli pomoć od dobrovoljnih priloga (»Politike« i drugih) i oštete od strane države.

Na apel R. C. Brčko, za pomoć postradalima od poplave u njihovom kraju, uputili smo naš prilog od 360 dinara.

Za zimsku pomoć našeg kluba, ove smo godine prikupili od naših članova 2000 dinara, koje smo upotrebili za nabavku obuće siromašnim đacima osnovnih škola u Bitolju.

Bratskom klubu Sušak izrazili smo naše iskrene simpatije povodom bombardovanja pretrpljenog tokom decembra 1940 godine.

BRČKO. — U mjesecu decembru klub je održao četiri sastanka, koji su dali prosječnu frekvenciju od 65%; jedan od ovih sastanaka odr-

žan je sa sestrama. Na svim sastancima pazilo se na to, da budu prožeti zdravim rotarskim drugarstvom, kako bi se pojačala volja na rad u ostvarenju postavljenog programa. Većinu sastanaka klub je posvetio diskusiji oko podjele pomoći nastradalim od poplava, a ovu našu akciju bratski su pomogli svojim prilozima Rotary Clubovi: Skoplje, Zagreb, Karlovac, Subotica, Sušak, Vršac, Sombor, Pančevo, Vinkovci, Vel. Kikinda, Vel. Kanjiža i Stari Bečej, pa i ovom prilikom bratska hvala na zajedničkoj i bratskoj pomoći akcije koja ide za pomoći najpotrebnijem. Fond Zimske pomoći u ovom mjesecu povećao se je za Din 125. Brat Trčka održao je vrlo interesantno predavanje o »Iskorišćavanju tekstilnih otpadaka«, koje je bilo od braće i sestara pažljivo saslušano.

DUBROVNIK. — Ovog mjeseca održali smo u svemu 3 sastanka, jer nam četvrti sastanak pao baš u vrijeme božićnih praznika, tako da isti nismo održali. Svi sastanci bili su iscrpljeni novostima iz zvanja i prilikama na međunarodnom polju i time isti bili osobito interesantni obzirom na aktuelnost događaja.

U spomen majke našeg potpretsjednika Ercegovića dali smo u fond odbora kuhinje podmladka Crvenog križa u Dubrovniku Din 500. Na apel R. C. Brčko poslali smo za postradale od poplave u Brčkom Din 200. Kao svake godine, tako i ove prilikom Božićnih praznika dali smo slijedeće pripomoći: Gimnaziji Din 300, iznemoglim ruskim izbjeglicama Din 300 i poljskim izbjeglicama-umjetnicima koji stalno borave u Dubrovniku Din 300.

KARLOVAC. — Održano je svega 5 sastanaka sa poprečnom frekvencom od 71.54%. Za nevoljne sakupljeno je Din 657.—. Održana su predavanja: ing. Naumović »Stanje vune u banovini Hrvatskoj«, prof. Ercegović »Služenje u zvanju« i dr. Graho »Božić 1940 — refleksije«. Osim toga na svakom sastanku rotari ing. Žugčić i dr. Lipovšćak

držali su referate o vanjskoj situaciji, koji su bili vrlo rado saslušani.

Na Badnjak 24 o. mj. podijeljeno je siromačnoj djeci u dječjem gradskom obdaništu odjeća i obuća, te je 22 djece potpuno odjeveno i obučeno. Odijelo i obuća predana je djeci nakon male Božićne priredbe u samom obdaništu, a u prisutnosti gradskog načelnika i ostalih ličnosti grada. U ime djece i obdaništa zahvalio se našem klubu č. o. Šandor naglasivši da to čini naš klub već nekoliko godina.

Za poplavljene u Brčkom i okolini, a na molbu R. C. Brčko, doznačio je naš klub doprinos od Din 500.

Osim navedenih predavanja po našim članovima, održao je gost g. pukovnik Ivica Tomašević, komandant 39 pješ. puka u Celju, veoma interesantan i stručni referat o uzrocima propasti poljske vojske. U svom prikazu istaknuo je predavač svojstvenu hrabrost poljske vojske kojoj nije bila dorasla sposobnost poljskog vrhovnog vojnog vodstva. G. pukovnik Tomašević, koji je bio naš gost 23 o. mj. došavši u Karlovac preko Božićnih blagdana, bio je nagrađen na koncu svog osobito zanimljivog predavanja živim pljeskom.

U ovom mjesecu bilo je više imendana i rođendana braće, te krsnih slava, što je sve lijepo i u krugu rotara proslavljeno. Naročito je proslavio brat Nikica Badovinac svoj imendan Sv. Nikole i pozvao braću na zakusku i dobru kapljicu vina. Slično učinila su braća ing. Naumović i Georgijević slaveći svoju krsnu slavu Sv. Nikole. Oni su u klubu u ugodnom raspoloženju proslavili sa nama rotarima svoju najveću porodičnu slavu. Braća dr. Lipovšćak, Mr. Ph. Navratil i Mr. Ph. Oršanić povodom njihovih rođendana i imendana dali su svaki za nevoljne po Din 100.

Prigodom Božićnih praznika i Nove godine primio je klub čestitke od većine bratskih klubova, a na čelu s čestitkom brata guvernera dra Ružića i pastguvernera brata ing. Alaupovića. Naš klub se ovime svoj bra-

ći na izraženim željama najljepše zahvaljuje i srdačno uzvraća. Naš klub odlučio je da neće slati posebne čestitke nikomu, a uštedeni novac upotrijebiti u korist bijednika, kako bi se omogućila što izdašnija pomoć.

Naš brat Vuković Tone doživio je ovog mjeseca veliku i strašnu žalost izgubivši jedinca sina, malog Bracu. Nesmiljena smrt ugrabila im je njihovo milo i nejakno dijete. Njegovu tugu i tugu njegove supruge, a naše štovane i drage sestre, dijeli cijeli naš klub, koji i ovim putem izražuje roditeljima svoju duboku i iskrenu sućut.

Brat predsjednik na zadnjem sastanku dne 30 o. mj. zaželio je svoj braći sretnu novu godinu 1941-vu!

LJUBLJANA. — V mesecu decembru smo imeli žal le tri sestanke, ker so ostali odpadli radi božičnih in novoletnih praznikov. Vsi sestanki so bili zelo dobro obiskani. — Na sestanku dne 4 decembra nam je br. dr. Arnošt Brilej govoril »O varstvu prirode in narodnih parkih v Jugoslaviji«. Pokazal nam je skioptične slike zaščiteneh cvetlic in živali ter zaščitene prirodne krasote naše domovine. Nadalje nam je opisal delo naše občine, banovine in države, da se zaščitijo še drugi kraji in se na ta način ohranijo naravne posebnosti naše države. — Dne 11 decembra je predaval br. ing. Ženko »O strukturi materije in svetlobe« v zvezi z najnovjšim razvojem atomske teorije, na katero se aplicira sinteza o valovni in corpuscularni naravi svetlobe, ter o vplivu radioaktivitete in kozmičnega interplanetarnega izžaravanja na razvoj atomske teorije. Zaključil je svoja izvajanja z mislijo, da je pri tem gledanju in spoznavanju materije težko ostati, še težje pa biti materijalist. — Posebno slavnosten pa je bil naš sestanek dne 18 decembra, katerega so se udeležili g. dr. Marko Natlačen, ban Dravske banovine, g. dr. Jure Adlešič, predsednik ljubljanske mestne občine in g. Anton Kosi, načelnik socialno političnega oddelka Banske

uprave. Obiskal nas je tudi naš br. guverner g. dr. Viktor Ružič in delegati mariborskega in kranjskega kluba. V začetku sestanka je br. predsednik po pozdravu gostov komemoriral smrt našega narodnega voditelja g. dr. Antona Korošca, kar so navzoči stoje poslušali in na koncu govora zaklicali spominu velikega pokojnika trikrat »Slava«. Poleg tega je komemoriral tudi obletnico smrti našega dragega br. Edo Markovića in smrt br. Wickerhauserja Viktorja iz Zemuna. Nato je imel br. predsednik dr. Božidar Lavrič predavanje o karitativni akciji slovenskih klubov, ki je usmerjena pred vsem na skrb za pohabljenodeco. Naš klub je ustanovil društvo »Naša skrb za pohabljenodeco« pod prededstvom br. Rikarda Skubeca in je doslej za to društvo zbranih že okoli Din 180.000. Na tej akciji, ki smo jo razširili na vse slovenske klube, bomo v buduče delali združeno in upamo, da bo obrodila obilne sardove. Na sestanku je bilo sporočeno, da je naš klub naklonil za Božič Din 15.000 društvu »Naša skrb za pohabljenodeco«, Din 3.000 Akciji za zimsko pomoč mestne občine ljubljanske in Din 2.000 Kr. banski upravi za božičnico revnim šolarjem. Ker je bil to zadnji sestanek v letošnjem letu, je želel br. predsednik vsem našim dragim gostom kakor tudi navzočim delegatom in bratom vesele božične praznike in blagoslovljeno novo leto. — V dobrodelne namene smo zbralni 1.055.25 dinarjev.

MARIBOR. — Meseca decembra smo imeli 4 redne sestanke s povprečno frekvenco 76.01%. Naš klub je obiskalo 5 bratov iz Rotary kluba Ljubljana in 8 nerotarskih gostov. Trije naši bratje so obiskali bratski klub v Ljubljani. Izstopili so 3 člani. Na koncu prvega polletja šteje klub 35 članov. — Pomemben uvod v klubovo delo tega meseca je bil obisk ljubljanskih bratov na sestanku dne 2 decembra, ko je predaval brat prof. dr. Lavrič, predsednik R. C. Ljubljana, o akciji »Naša skrb za

pohabljeno deco«. Temu sestanku so prisostvovali tudi predstavnici mariborskih zdravstvenih in socialnih institucij. — Na sestanku dne 9 decembra je predaval brat pastprezident Rapotec o rotarskem gibanju v tujini ter o vsebini glasila »The Rotarian«. Brat Kac je kot tajnik »Krajnovičevega fonda« poročal o božičnici ki jo je priredil klub iz tega fonda na 9 obmejnih šolah, kjer je bilo razdeljeno revnim učencem nad 200 parov solidnih zimskih čevljev v vrednosti 50.000 Din. Brat pastprezident Sabothy je ob tej prilici govoril o potrebi sodelovanja vseh bratov pri »Krajnovičevem fondu«. — Na našem sestanku dne 23 decembra smo komemorirali smrt velikega državnika in narodnega voditelja dr. Antona Korošca. Brat predsednik Vidmar in brat pastprezident Krejči sta poročala o poteku sestanka Rotary kluba Ljubljana, na katerem se nadaljevala razprava o akciji »Naša skrb za pohabljeno deco«. Brat Loos je predaval o svojem obisku v Budimpešti, kjer je imel opetovano priliko opaziti, kakšen izrendo ugoden vtis je napravil na madžarsko javnost nedavno sklenjeni prijateljski pakt med Jugoslavijo in Madžarsko. — Na sestanku dne 30 decembra smo slišali predavanje brata pastprezidenta Krejčija o njegovem potovanju na Madžarsko, potem pa je brat predsednik Vidmar iznesel bilanco našega dela v preteklem polletju ter je nato z željami za srečo in mir v novem letu zaključil sestanek.

NIŠ. — U toku meseca decembra klub je održao četiri sastanka. Na sastancima raspravljano je o pripremanama za organizovanje distriktne konferencije.

Br. Dušan Vitorović održao je predavanje o temi »Država je pre sto godina određivala cene mesu i hlebu«.

Karitativan rad kluba sastojao se u izdržavanju jednog deteta u obdaništu Srpske Majke. Za Zimsku pomoć klub je priložio Din 2.000.

NOVI SAD. — Tokom meseca decembra usled praznika održana su samo tri sastanka. Na ovim sastancima uvodnih reči našeg predsednika dr. Popova i tajničkih izveštaja koje su podnosili dr. Balabušić i ing. Milošević, održali su refrate odnosno predavanja rotari: ing. Danilo Kaćanski — mesec dana na vojnoj vežbi, impresije iz Pirota i okolice, i ing. Milošević o kovanom novcu i optičaju u dva nastavka sa diskusijom.

OSIJEK. — Tokom mjeseca prosinca održana su 4 sastanka sa prosječnom frekvencijom 82.13%, dok je jedanaestero braće imalo 100% frekvenciju.

Dne 13 XII posjetio je naš klub guverner 77 distrikta dr. V. Ružić koji je tom zgodom održao predavanje o sadanjem stanju rotarstva.

Održana su ova predavanja: 6 XII 1940 dr. P. Uzelac: »O Emilu von Behringu«, prigodom pedesetgodišnjice o objelodanjenju seruma protiv difterije.

19 XII 1940 K. Dožudić: O našoj vanjskoj trgovini.

27 XII 1940 dr. P. Uzelac: 1) Izveštaj o radu stanice za suzbijanje raka. — Rad ove stanice, koja je djelo R. C. u Osijeku, ograničavao se na postavljanje dijagnoza i davanje uputa. — U najskorije vrijeme biće na poticaj dr. J. Batorija nabavljen aparat za kratke valove, pa će se početi i sa terapijom.

2) Izveštaj o socijalnoj skrbi R. C. u Osijeku iz kojega se vidi, da je u god. 1940 u tu svrhu utrošena svota od Din 13.547.50.

PANČEVO. — U mesecu decembru održata su svega tri sastanka. Četvrti sastanak nije održat radi Božića. Na drugom sastanku brat Emil Kaćura pročitao je prevod odličnog članka iz novembarskog broja The Rotarian od Arthura Comptona: »Nauka krči put«. Druga dva sastanka posvećena su drugarstvu i brigi za zimsku pomoć. Sam klub je

odenuo potpuno dvanaestero siromašne dece, zatim je dao mesnom odboru za zimsku pomoć 1.000 Din. Za poplavljene poslato je R. C. Brčko 500 Din.

PETROVGRAD. — Naš klub je održao 4 redovna sastanka. Istog meseca je održan i peti vanredni sastanak, koji je bio posvećen proslavi 200-tog sastanka.

Na prvom sastanku održao je rot. dr. Matić Miša jedno aktuelno predavanje: O Vojvodi Vuku.

Na drugom sastanku je opet naš neumorni brat Miša održao jedno veoma lepo i uspelo predavanje: O Lazi Kostiću.

Treći i četvrti sastanak bili su posvećeni pripremi programa 200-tog sastanka našeg kluba. Na tim sastancima je bilo rešeno, da proslava — obzirom na današnje teško stanje — bude skromna, te klub nije poslao naročite pozivnice.

Naš klub je 28 XII 1940 proslavio svoj 200-ti sastanak. Proslavi su prisustvovala mesne vojne i civilne vlasti. Naročito nam je dragi gost bio osnivač i prvi sekretar kluba, rot. Bogoljub Milošević iz Novog Sada, koji je u svom govoru biranim rečima i punog zadovoljstva isporučio pozdrave Rotary kluba: Niš i Novi Sad.

Brat tajnik je izneo bilanc rada našeg kluba ističući: da se naš klub sa svojom visokom frekvencijom drži na visini i da su se braća vazda svojski zalagala u ličnom, poslovnom i javnom životu za ostvarenje visokih rotarskih ideala. U svom pogovoru izložio je da rotar mora da bira etiku odgovornosti, jer on još veruje u opšti kontinuitet moguće harmonije i izjednačenja. Rotari treba da su topli ljudi, koji u sebi osećaju žar istinske vatre, ono nešto pokretno i stvaralačko. Iz njihovih dela treba da izbija žar njihova ubeđenja, njihove sraslosti sa mišlju i idejom za koju jednako rade i žive, koji bi hteli da nešto stvore i život pokrenu napred.

Na svima redovnim sastancima pročitani su izveštaji bratskih klubova, dok nezvanični delovi sastanaka bili su posvećeni negovanju drugarstva.

SARAJEVO. — U mesecu decembru održano je pet sastanaka, na kojima su podnesena saopštenja glavnog sekretarijata i izveštaj o radu domaćih klubova. S obzirom na veliki značaj pojedinih predavanja održanih na sastanku predsednika i sekretara kluba 12 i 13 oktobra o. god. na sastanku od 2 decembra 1940 donesen je zaključak da se na pojedinim sastancima podnesu napomene na ta predavanja, te je izvršena raspodela među pojedinu braću, koji će podnositi referat o pojedinim tim predavanjima.

Na sastanku od 9 decembra predsednik brat Vaso Ristić podneo je iscrpan osvrt na predavanje o osnivanju novih klubova i izboru novih čalnova od dr. Miloša Pavlovića. Na pojedinim sastancima pretresana su najaktuelnija pitanja, te su podnesena sledeća predavanja:

2 XII rot. Vaso Ristić: o značaju 1 decembra 1918 god.; 9 XII rot. Vaso Ristić: o autarhijama, a u vezi sa predavanjem rot. Valdemara Lunčeka, održanom u Rotarskom klubu u Zagrebu.

16 XII rot. dr. Vojislav Besarović: o formiranju Privrednog vijeća pri Drinskoj banovini.

16 XII rot. Muhamed Zlatar: o aprovizaciji opštine grada Sarajeva.

30 XII rot. Vaso Ristić: o stanju privrede u godini 1940.

U mesecu decembru frekvencija je iznosila 70%.

U fond za nevoljne sakupljeno 366 dinara.

SKOPLJE. — U mesecu decembru 1940 naš klub je navršio deset godina od svoga prvog sastanka. 500 sastanak je zato bio svečano proslavljen u subotu 21 decembra u obliku Ladies-night-a. Zbog izvanrednih prilika u kojima se nalazimo nije smatrano oportunističkim da se toj proslavi dâ veći publicitet i sjaj, ne-

go je sve obavljeno u intimnome krugu. Obradovao nas je i veoma za-
dužio naš kumovski klub Beograd
iz čije sredine su nam došli kao
zvanični delegati braća dr. Vojino-
vić, ovogodišnji njihov predsednik i
naš past-predsednik iz god. 1933-34,
i dr. Kujundžić, počasni član Beo-
gradskog R. C. koji je bio jedan od
posljenika prilikom osnivanja na-
šeg kluba. Obojica su održala kra-
sne govore na našoj proslavi na ko-
joj je u ime našeg kluba govorio br.
predsednik Hadži-Dragi Patrnogić.
Naš Guverner, past-guverneri bra-
ća dr. Krejči, Stevan Pavlović, dr.
Slokar i ing. Alaupović, kao i više
bratskih klubova, počastili su nas
svojim čestitkama. Naš sastanak je
neobično lepo uspeo. **Zahvaljujemo
ovim putem na čestitkama.**

Tokom meseca vođena je na re-
dovnim sastancima obimna diskusi-
ja povodom važnih i aktuelnih soci-
jalnih i privrednih pitanja sa naro-
čitim obzirom na prilike i interese
našeg grada.

Preko R. C. Brčko poslali smo za
poplavljene 1000 Din.

SOMBOR. — Na prvom sastanku
je rot. Stanojević opširno referisao
interesantne članke »The Rotariana«
što su usled svoje aktuelnosti braća
sa vrlo velikim interesovanjem sa-
slušala. Zatim su pretresane pripre-
me za doček Guvernera i program
za idući sastanak. Odboru za podi-
zanje spomenika dra Laze Kostića u
Somboru odobreno je 200 Din a na-
stradalima od poplave u Brčkom
500 Din.

Sastanak 12 XII bio je posvećen
zvaničnoj poseti br. Guvernera.
Predsednik br. Kristoforović pozdra-
vio je biranim rečima br. Guvernera
i izložio mu je u glavnome današ-
nje stanje i smernice rada u klubu,
predavši mu poklon kluba.

Br. Guverner u dužem govoru
osvrnuo se na stanje rotarstva kod
nas i u Evropi uopšte, i na kraju se
zahvalio na pažnji ukazanoj prema
njemu.

Zatim je izvršen srećan prijem br.
Miloša Stanojevića direktora ovd.
učiteljske škole, bivšeg člana R. C.
Petrovgrada, koga je rot. dr. Milen-
ko Petrović u vrlo lepom govoru
prikazao naročito — s obzirom na
njegov dosadanji nacionalni rad. —
Sva braća su sa velikim oduševlje-
njem prigrlili rot. Miloša Stanoje-
vića.

Rot. Stanojević sa dirljivim reči-
ma zahvaljuje se na toplom prijemu,
obećavši, da će i u ovoj sredini na-
staviti svoj rad sa istim oduševlje-
njem, koji je toliko bio cenjen i u
Petrovgradu, te predaje album R.
C. Petrovgrad, kao poklon svog do-
sadanjeg kluba.

O našoj akciji za zimsku pomoć,
te na ostalom polju karitativnog
rada dao je iscrpan prikaz rot. Alt-
man, dok je rot. Stevanov govorio
o petogodišnjem planu i programu
zimskog tečaja domaće radinosti,
koji je već i do sada pokazao vrlo
lepe rezultate. Njegovo stručno ob-
rađeno predavanje izazvalo je veli-
ku pažnju.

Rot. Balog je na kraju pročitao
svoju vrlo uspešnu kozeriju o ravno-
pravnosti u rotarstvu, što je često
puta prekidano burom smeha.

Sastanak 17 XII posvećen je na-
šim sestrama. Rot. Miler je pročitao
predavanje »Problem dece i rodite-
lja« te se na kraju ispostavilo, da
je to predavanje već održala naša
nova sestra Mileva Stanojević u R.
C. Petrovgrad, te je to predavanje
trebalo da donekle prikaže dosada-
nji rad naše sestre Mileve. A da bi
se čulo i nešto naučno rot. Balog je
pročitao svoju studiju »O spletkama«
na čemu su mu naše sestre naj-
više aplaudirale.

27 XII održan je sastanak u sta-
nu rot. Gernerera, gde smo proslavili
njegov imendan Sv. Jovana. Uz bo-
gate trpeze, odličnog pića i još bo-
ljeg raspoloženja br. predsednik to-
plim rečima pozdravlja slavljenika,
te između ostalog reče:

Pored verskog slavlja danas sla-
vimo i Jovanov imendan. I taj imen-
dan ima još i naročiti značaj, mo-

žda slaviji nego drugi, jer pada u božićne praznike, u praznike mira i ljubavi. A danas baš kada u svetu preovlađuje strast pokolja i kada je iz ljudskih osećaja isčezla ljubav i poštovanje prema bližnjemu, ovi praznici imaju naročito značenje. Badnjak, Božić su ujedno praznici isčekivanja nečeg boljeg i lepšeg za ovozemaljski narod, tako nas uči evanđeoska nauka. I zaista narod je celu noć čekao i bdio dok se ne pojaviše Vitlejemski vesnici, da objave svetu i narodu da se rodio spasitelj sveta. O kakva radost nastade među ljudima kada nebo obasja zemlju svetlom, nestade tada tama, na sve strane vidimo sjaj i ču se anđeoska pesma heruvina. I taj kult verovanja u spasenje održao nas je evo kroz dvadeset vekova, istina sa promenljivom sudbinom i to uzdanje i isčekivanje treba i danas, da ulije u nas verovanje, da će jednog dana sinuti sunce na sve strane i ponovo ćemo osetiti blagodat Vitlejemske legende, izražavajući nadu, da će na svetu ipak pobediti dobro nad zlom voljom i mržnjom, na sreću celoga čovečanstva.

SPLIT. — Sastanci su dobro posjećivani i provode se u lijepom drugarstvu. Braća, koja slave (imen-dane ili rođendane) i počašćuju klub sa poslasticama ili napitkom, ili jednim i drugim, znatno su pridonijela i frekvenciji i dobrom raspoloženju kroz cijeli mjesec, na svim sastancima.

Pored slava i veselja bilo je i tužnih događaja: preselio se je u vječnost Don Alberto Marangunić, član R. C. Parana u Argentini, naš ugledni i zaslužni zemljak, koji je prigodom svoje posljednje posjete rodnom kraju bio naš stalan i mili gost. Njegovoj uspomeni klub je odao dostojnu počast.

Odana je počast i prvom guverneru našega distrikta, blagopok. br. Edu Markoviću na godišnjicu njegove pogibije.

Klub je dubokim pijetatom učestvovao u tuzi brata Baldasara, kome je smrt ugrabila majku.

Za zbrinjavanje postradalih od poplave Save priloženo je 300 dinara i doznačeno klubu u Brčkom, a povodom bombardiranja Sušaka iz vazduha, srećom bez ljudskih žrtava, izražene su simpatije tamošnjem bratskom klubu.

Prigodom uobičajene »božićnice« obdareni su šegrta sa svotom od 1.000 dinara, a čestitke se nikome neće slati.

Na svim sastancima vodili su se razgovori o političkim i ratnim događajima u drugarskoj atmosferi. Po jednom novinskom članku iznesene su neke zanimljivosti o Sv. Andriji Prvozvanom, zaštitniku ribara, čije će ime nositi i ribarski patrolni čamci u službi Direkcije pomorskog saobraćaja.

Božićni sastanak odgođen je na 27 XII. Tom prigodom je br. Mardešić prikazao — sa projekcijama — britansku avijaciju.

STARI BEČEJ. — U toku meseca decembra klub je održao 4 redovna sastanka sa ukupnom frekvencijom 55.24%. Klub je i ove zime votirao svotu od Din 5.000 za nabavku odeće i obuće za siromašnu školsku decu ovdašnjih osnovnih škola. Zatim je klub predao ovdašnjoj realnoj gimnaziji iznos od Din 2.000 fondu »Zajednici Doma i Škole«, kao pripomoć za siromašne đake. Rot. Šuput Velizar održao je vrlo zanimljivo predavanje o temi »Rad socijalnog društva protiv prosjačenja u Starom Bečeju«. U svome predavanju prikazao je, da je društvo u toku 11 meseci isplatilo svotu od 52.000 dinara ovdašnjoj sirotinji. Za sirotinju je sabrat u toku meseca iznos od Din 331.

SUBOTICA. — U toku decembra održali smo 4 sastanka sa prosječnom frekvencijom od 74.22%, a isto tako i dvije sjednice uprave.

Dne 11 decembra posjetio nas je u službenoj posjeti brat Guverner, čije su nas riječi ohrabrile i dale nam daljnjeg potstreka za naš rad osnovan na našim rotarskim idealima. I tom smo prilikom pozdravili

u našoj sredini predsjednika bratskog somborskog kluba rot. Ivana Kristoforovića i našeg starog prijatelja rot. Beniša Šimu, tajnika našeg kumčeta, bratskog kluba Bačka Topola. Na tom je sastanku održao naš pastpredsjednik dr. Ladislav Lipozenčić predavanje o ustrojstvu i radu Akcionog odbora zimske pomoći kraljevine Jugoslavije, upoznavši nas ujedno i radom tog odbora, kojega je član, u Subotici. Rot. dr. Popović Đura, potpredsjednik, pročitao je svoju raspravu »Sila i pravo«, koja je štampana 1939 u Beogradu (Arhiva za pravo i društvene nauke). Večera je protekla u dobrom raspoloženju i nadamo se, da je brat Guverner ponio dobre utiske iz naše bijele Subotice.

Na sastanku od 18 decembra govorio nam je brat predsjednik dr. Pavlović o paktu prijateljstva, koji je 11 o. mj. potpisan u Beogradu između naše države i Mađarske, čemu se mi rotari, koji se vazda zalazemo za mirno sporazumjevanje među narodima, radujemo, a to i tim više, što je naš klub u proteklim godinama živo saradivao na uspostavljanju tih odnosa.

U klubu smo raspravili zakašnjanja vozova i uzročnike toga, kao i stanje auto klubova.

Bratskom klubu Brčko doznali smo prilog od Din 500 za pomoć postradalima od poplave, dok smo čestitanja o Božiću i Novoj godini otkupili prilogom od Din 1000 ovdašnjem »Dobrom Delu«, koje je osnovano po našem klubu i već niz godina ishranjuje sirotinju našega grada.

SUŠAK. — Tokom mjeseca održana su bila samo tri sastanka, budući da je zadnji sastanak padao baš na dan Božića. Na sastanku od 11 decembra pročitao je brat tajnik Turina predavanje brata baruna Turkovića: »Rudarstvo u Bosni«. Na sastanku od 18 decembra pročitao je brat Turina članak iz »Izbora« »Amerika je drugčija od Evrope«, koji je baš za današnje prilike vrlo aktuelan. Na sastanku od 11 decem-

bra podneo je brat Mario Mikuličić opširan referat o zanimljivostima iz rada domaćih klubova. Na istom sastanku referirao je brat predsjednik Božidar Švrljuga o stanju rotarstva u cijelome svijetu, posebno pak onoga u Evropi, prema zadnjim biltenima iz Chicaga i Züricha. Tokom mjeseca održano je nekoliko vrlo interesantnih debata, kao o uvađanju socijalnog prireza u našem gradu, te o bogatstvu ruda u Bosni, povodom gore pomenutog predavanja brata Turkovića. U vidu širenja naše karitativne akcije, klub je doprineo Din 1000 za Srednjoškolsku prehranu u Sušaku, kao ušteđenu svotu, povodom toga što i ove godine nijesmo slali čestitke za Božić i Novu godinu. Nadalje klub je siromašnom studentu u Zagrebu doprineo i za ovaj mjesec daljnjih Din 500 za nastavak studija. Za akciju kluba u Brčkome za pomaganje postradalih od poplave, naš je klub doprineo Din 1000. Za nevoljne sabrano tokom mjeseca Din 1896.

VARAŽDIN. — U mjesecu decembru održana su četiri redovita sastanka (523—526) sa postignutom prosječnom frekvencijom od 81.82 posto. 11 braće imalo je 100% -tnu frekvenciju.

Prvi sastanak je bio posvećen drugarstvu. Ovaj je sastanak održan u vinogradu brata D. Rotanića uz sudjelovanje gostiju.

Ostali sastanci bili su ispunjeni radnim programom kluba, pa je tako na drugom sastanku održao predavanje brat Dragan Grims: Finska — zemlja športa; na trećem sastanku održao je brat ing. Friedländer referat iz predavanja rot. dr. V. Lunačeka R. C. Zagreb »O autarkiji«, a na četvrtom sastanku dao je brat prof. V. Deduš referat iz predavanja rot. dr. F. Stele-a: »O Meštoviću«.

U ovom mjesecu je klub uz redovitu mjesečnu potporu Studentskoj menzi i jednom talentu dao svoj doprinos za siromašnu štrigovsku školsku djecu, te za prehranu umjesto božićnih čestitaka.

VELIKA KIKINDA. — Tokom meseca decembra održano je 5 sastanaka, i to: 215, 216, 217, 218 i 219, sa prosečnom frekvencijom od 68.88 posto. 6 braće su imali 100% frekvenciju. Tokom meseca održali su predavanja rot. Bukur Dušan o temi »Značaj i upotreba predivih biljaka« i rot. Nemet Đura o temi »Kolonijalna roba«. Osim toga na sastancima redovno su čitani izveštaji domaćih bratskih klubova. Što se tiče karitativne akcije, tokom meseca nabavljeno je 18 pari cipela, i podeljeno među siromašnim učenicima osnovnih škola; rotary klubu Brčko poslato je Din 100 za postradale od poplave; nadalje određena je pripomoć od Din 200 jednoj siromašnoj studentkinji. Za nevoljne skupljeno je Din 259.50.

VRŠAC. — Tokom meseca decembra održana su 4 sastanka sa prosečnom frekvencijom od 76.65%.

Na sastanku od 17 decembra brat dr. Gluščević je održao vrlo interesantno i za naš kraj važno predavanje sa temom: Trahoma i njeno lečenje u Vojvodini.

Na ostalim sastancima pretresana su pitanja zimske pomoći i gradu je poslato 1500 Din kao prilog Rotary kluba za gradsku zimsku pomoć u mesto uobičajenog odevanja siromašne dece.

Bratskom klubu u Brčko upućeno je 200 Din za postradale od poplave, a bratskom klubu u Bitolju 300 Din za postradale od bombardovanja.

Na sastancima čitani su izveštaji bratskih klubova, održavani su referati iz zvanja i pretresana su lokalna pitanja i opšte situacije.

Za nevoljne tokom meseca sakupljeno je 185 Din.

VUKOVAR. — Naš klub je u mjesecu prosincu održao 5 sastanaka od kojih su najznačajniji bili 422, koji se održao u stanu brata Steve Maksimovića, a koji je bio posvećen drugarstvu, te 424 sastanak prigodom službenog posjeta brata Guvernera našem klubu. Predavanja iz

zvanja održali su: rot. dr. Gruber Franjo »O bračnom pravu«; isti je predavač održao predavanje i o temi »Rotarstvo i današnjica«. Rot. Maksimović Tomo i rot. Baum Simon održali su predavanje iz zvanja naročitim ozbirom na današnje prilike.

U ovom mjesecu klub je podario 11 pari cipela za siromašne učenike ovdašnje realne gimnazije.

ZAGREB. — Na prvom redovnom sastanku u mjesecu decembru raspravljani su prijedlozi upravnog odbora. Primljeno je, da se prigodom božićnih praznika isplati raznim humanitarnim društvima svota od dinara 10.000.

Predložit će se Rotary klubu Beograd, da se međugradski sastanak Beograd—Zagreb održi 18 januara 1941 u Zagrebu.

Klub neće postavljati kandidata za guvernera za rotarsku godinu 1941/42.

Na sastanku od 9 decembra održao je predavanje rot. ing. Radovan Alaupović o temi »Novo pogonsko sredstvo«, u kojemu je predočio karakteristike dvaju kemijskih produkata t. j. etilnog i metilnog alkohola i njihovu upotrebu kao goriva za pogon motora.

Na sastanku od 16 decembra imali smo gosta-predavača. G. ing. Mihovil Marošević iznio je u predavanju »Naše sirovine, naša industrija i javni radovi u vezi s njima« svoje poglede o važnosti intenzivnog iskorišćenja vlastitih sirovina u finalne proizvode putem vlastite industrijske obrade radi poboljšanja životnog standarda i zaposlenja prirasta našeg naroda.

U improviziranom referatu govorio je rot. ing. Fedor Jamnicky na sastanku od 23 decembra o »eksplozivnoj bombi«, vrstama eksploziva i razornom djelovanju bombe.

Na sastanku od 30 decembra, zadnjem u prvom pologudištu rotarske godine 1940/41 izvršeno je primanje u članstvo kluba g. ing. Otona Kaan-a, bivšeg člana Rotary kluba Slavonski Brod.

Prosječna je frekvencija: za decembar 53.32%; za polugodište 51.72%. Istupom smo izgubili jednog člana.

ZEMUN. — U toku meseca održana su 4 sastanka (5, 12, 19 i 26) sa prosečnom frekvencijom 62.31%.

Brat dr. Marković održao je referat o »Zimskoj pomoći«, a gost našeg kluba brat dr. Jelačić R. C. Skoplje »O Napoleonu«.

Na dan 14 decembra umro je brat

Viktor Vikerhauzer admiral u penziji, osnivač i prvi predsednik našeg kluba. Njegove izvanredne sposobnosti kao pomorskog oficira bile su vrlo poznate. U klubu je bio vrlo omiljena ličnost i uživao je velike simpatije celog kluba. To je uostalom bio slučaj i sa svim onim krugovima u kojima se je poč. brat Vikerhauzer kretao. Zbog toga je iskreno ožaljen od svih njegovih poznanika i prijatelja.

Za dobrotvorne svrhe skupljeno 371 Din.

ČLANOVI SA STO-POSTOTNOM POSJETOM U MJESECU DECEMBRU

Rotary Club

- Bačka Topola:** Gabor Pavle, Komloš Izidor, Lustig dr. Zoltan, Mihalović Bela, Sepeši Jene, Vajs dr. Martin.
- Banja Luka:** Boberić Dušan, Bocarić Špiro, Bukinac dr. Djordje, Pravica Vojislav.
- Beograd:** Dinić Aca, Gramberg dr. Ferdinand, Ilić dr. Sima, Jokić Vojin, Kosanović dr. Bodgan, Milutinović Borislav, Pavlović Boža, Pavlović Dragomir, Pavlović Steva, Prica Dragutin, Pržić dr. Ilija, Petrović Čedomir, Radulović Jovan, Vagner Stevan, Vojinović dr. Branislav.
- Brčko:** Cebalo Zvonko, Hadžić Jovo, Zembić Slavko.
- Dubrovnik:** Aleksić Aleksandar, Gustetić Ivan, Hrozniček Bogomil, Lujak Josip.
- Karlovac:** Badovinac Nikola, Lipovšćak dr. Ivo, Jerinić dr. Rudolf, Mr. ph. Navratil Ivo, Naumović ing. Milorad, Nome Petar, Hoppe Adalbert, Mr. ph. Oršanić Marijan, Vejvoda Ivan, Žugčić ing. Franjo.
- Kranj:** Adamić Zvonko, Česenj Karol, Chrobat dr. Fred, Mayer Mavrili, Megušar dr. Anton, Rant Jelko, Savnik ing. Viktor, Savnik Ivan.
- Ljubljana:** Agnola Anton, Costaperaria arh. Josip, Gregorič Benon, Heinrihar Franci, Jakac Božidar, Jeglič France, Kavčić Josip, Kmet dr. Stane, Knez ing. Tomo, Knez Zdenko, Kos Anton, Krejči dr. Viljem, Lavrič dr. Božidar, Lavrič Francoz, Ljubić Josip, Lunaček dr. Aleksandar, Pavlin dr. Ćiril, Pehani ing. Igo, Potočnik Drago, Prezelj prof. Josip, Ranzinger Rajmund, Slokar dr. Ivan, Smrkolj Albin, Verbić Anton, Virant Stanko, Ženko ing. Janko, Žirovnik dr. Janko.
- Maribor:** Ježek ing. Rihard, Juvan dr. Alojz, Kasper Udo, Kiepach ing. Milan, Kovačec dr. Janko, Krejči Anton, Lipold dr. Franjo, Orožen dr. Janko, Oset Miloš, Rapotec dr. Vinko, Roglič Drago, Sabothy Henrik, Stamol dr. Franc, Štukelj Leon, Turato dr. Tomo, mr. ph. Ivan Vidmar.
- Novi Sad:** Balabušić dr. Mirko, Bogojevac Slobodan, Ivković Arsa, Kaćanski ing. Danilo, Krajačević Julije, Manojlović ing. Milan, Nikolić dr. Branko, Pakvor Josip, Popov dr. Milorad, Zečević Dušan.
- Osijek:** Auferber Aleksandar, Batory dr. Julije, Brlić Ante, Dobrovolni Vilim, Holeček Jaroslav, Kiš Julijo, Krešić Bernard, Montina ing. Edgar, Schuster Janko, Sever Miloš, Zsille Stjepan.
- Pančevo:** Adler ing. Stevan, Dajč Josip, Groj Jovan, Isailović Vasa, Kaćura Emil, Georgijević dr. Antonije, Maksimović ing. Dragoljub, Lakić mr. ph. Djura, Milić Miron, Mihajlović dr. Svetislav, Sokoppe Edmond, Stefanović Ivan, Šulc ing. Djura, Vuković Jovan, Weiss Viljem.

- Petrovgrad:** Aladić Ante, Matic dr. Miša, Mijajev Luka ml., Nikolić Emil, Pin Paja, Popović dr. Bogdan, Radičev-Radanov Dragoljub, Vasiljević dr. Ljuba.
- Sarajevo:** Besarović dr. Vojislav, Besarović Gjorgjo, Čermak Ljudevit, Grof ing. Oskar, Šternberg dr. Arnold.
- Skoplje:** Jančulović Danilo, Jelačić dr. Aleksij, Čohadžić dr. Kosta, Mitić Dobrivoje, Patnogić Hadži Dragi, Popović Kosta, Vuličević ing. Dragutin, Žerajić Boško.
- Sombor:** Balog Julije, Blaževac dr. Pavle, Cerner Jovan, Kiselički Borivoj, Kristoforović Ivan, Miler Julije, Stanojević Miloš.
- Split:** Abramić dr. Mihovil, Aljinović Frane, Aljinović Jerko, Barbieri dr. Josip, Birimiša ing. Božo, Čorak Dalibor, Gattin Miće, Gjurković dr. Petar, Mardešić ing. Pavao, Markov Nikola, Stanger dr. Ulikse, Vrcan Stjepan.
- Stara Kanjiža:** Kemenj ing. Geza, Mažić Milutin, Šefer Ernest.
- Stari Bečej:** Balint Reže, Galamboš dr. Stevan, Popović dr. Ljubomir, Vulcanović Milan.
- Subotica:** Balažević Andrija, Draganić Milan, Gingold Dragutin, Gomboš Lajčo, Grabovac Pavle, Ivković Joca, Lipozenčić dr. Ladislav, Nićin Milivoj, Paul Djordje, Pavlović dr. Miloš, Pressburger Ernest, Senes Djordje, Simić Savo, Vitanović Julije, Viličić dr. Vladislav.
- Sušak:** Bolf Nikola, Devčić Vlado, Kojić dr. Vladimir, Mikuličić Mario, Mikuličić Vinko, Pavelić dr. Ferdo, Prikril ing. Zlatko, Richtmann Zvonko, Rošić Niko, Turina Viktor.
- Varaždin:** Deduš Vladimir, Ferencić Franjo, Filić Krešimir, Grims Dragan, Hršak Rudolf, Kalafatić dr. Velimir, Kronast Robert, Matošić dr. Stjepan, Pascuttini Josip, Posmodi dr. Miroslav, Smutka Ervin.
- Velika Kikinda:** Bogdan Branko, Erdeljan Petar, Hillier ing. Ljudevit, Servo Jovan, Sindik dr. Ilija, Teodorović dr. Nestor.
- Vinkovci:** Hergešić ing. Vladimir, Mandrović Branko, mr. ph. Matica Ivan, Rock Antun.
- Vršac:** Dr. Gluščević Ante, ing. Kron Karlo, Konjović Edo, Langer Valentin, Pečenović Petar, dr. Stefanović Nikola.
- Vukovar:** Gruber dr. Franjo, Goldstein Armin, Lukičić Antun, Maksimović Tomo.
- Zagreb:** Alaupović ing. Radovan, Bauer Marko, Brovet Krešimir, Knežević Rudolf, Mašek dr. Slavko, Mosković dr. Armin, Širca Stanko, Tomljenović Rudolf, Vasić Veljko.
- Zemun:** Benko Nikola, Domba Kostantin, Karamata Ozren, Mahin Todor, Sartori Antun, Sokolović Nikola.

ROTARY CLUBOVI SKOPLJE I SUŠAK najljepše zahvaljuju na primljenim čestitkama povodom Božićnih praznika i Nove godine te ih ovim putem svima najsrdačnije uzvraćaju. Ovi klubovi nisu slali posebnik čestitaka nego je umjesto toga R. C. Skoplje upisao svog počevšeg člana Milana Čemerikića za dobrotvora fonda siromašnih učenika Đačkog doma Kralja Aleksandra u Skoplju prilogom od Din 1000.—, dok je R. C. Sušak darovao iznos od Din 1000.— Srednjoškolskoj prehrani u Sušaku.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA IZVJEŠTAJ ZA MJESEC DECEMBAR 1940 GOD.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova koncem mjeseca	Broj održanih sastanaka	Prosječni broj članova	Prosječni broj prisut- nih članova	Prosječni mjesečni postotak	Sastanci sa 100% pri- sutnosti
1	Bačka Topola	13	5	13.—	10.—	76.92	
2	Banja Luka	13	4	13.—	5.50	42.31	
3	Beograd	56	5	57.40	32.60	56.79	
4	Bitolj	15	4	15.—	8.75	58.33	
5	Brčko	9	4	9.75	6.25	64.10	
6	Čuprija-Jagodina-Paraćin	11	4	11.—	7.25	65.91	
7	Dubrovnik	13	3	13.—	8.67	66.67	
8	Karlovac	26	5	26.—	18.60	71.54	
9	Kranj	19	3	19.—	13.—	68.42	
10	Leskovac	18	4	18.—	11.—	61.11	
11	Ljubljana	42	3	42.—	35.67	84.93	
12	Maribor	35	4	36.50	27.50	75.34	
13	Niš	20	4	20.—	12.50	62.50	
14	Novi Sad	27	3	27.—	15.—	55.56	
15	Osijek	28	4	28.—	23.—	82.14	
16	Pančevo	28	3	28.—	23.67	84.53	
17	Petrovgrad	22	5	22.—	17.40	79.09	2
18	Sarajevo	25	5	25.—	17.20	68.80	
19	Skoplje	24	4	23.50	15.25	64.89	
20	Slavonski Brod	12	4	12.—	10.50	87.50	
21	Sombor	16	4	15.75	12.75	80.95	
22	Split	20	4	20.—	16.25	81.25	
23	Stara Kanjiža	11	5	11.80	8.—	67.88	
24	Stari Bečej	16	4	16.—	9.25	57.81	
25	Subotica	32	4	32.—	23.75	74.22	
26	Sušak	24	3	23.66	17.33	73.25	
27	Šibenik	10	3	10.—	7.67	76.67	
28	Varaždin	22	4	22.—	18.—	81.82	
29	Velika Kikinda	18	5	18.—	12.40	68.89	
30	Vinkovci	13	3	13.—	9.—	69.23	
31	Vršac	15	4	15.—	11.50	76.67	
32	Vukovar	14	5	14.—	10.60	75.71	
33	Zagreb	43	5	42.40	22.60	53.30	
34	Zemun	25	4	25.25	15.75	62.37	
	Ukupno	735		738.01	514.16	2377.40	
	Prosječno			21.71	15.12	69.92	

PRIMORSKI ŠTAMPARSKI ZAVOD - SUŠAK